

Midtvejsevaluering af OECD EPR af Danmark 2007

Midtvejsevaluering af anbefalingerne fra OECD's miljøvurdering af Danmark

Indhold

Baggrund	2
Resume af midtvejsevaluering	3
1. Miljøforvaltning (anbefaling 1-5).....	8
2. Luft (Anbefaling 6-10).....	14
3. Vand (anbefaling 11-16)	20
4. Natur og biodiversitet (Anbefaling 17-21).....	25
5. Integration af miljøhensyn i økonomiske beslutninger (Anbefaling 22-26).....	29
6. Integration af miljø- og socialpolitiske beslutninger (Anbefaling 27-31).....	34
7. Internationalt samarbejde (Anbefaling 32-37).....	38

Baggrund

OECD's arbejdsgruppe Working Party on Environmental Performance foretog i 2007¹ en vurdering af Danmarks indsats på miljøområdet. Rapporten var en del af OECD's samlede arbejde med at miljøvurdere medlemslandene og var 2. vurdering af Danmark. Den første vurdering blev foretaget i 1999².

OECD's evalueringer af medlemslandenes indsats på miljøområdet forsøges foretaget med ca. ti års kadence og den næste evaluering af Danmark vil tidligst ske i 2017.

Arbejdet blev udført i samarbejde mellem OECD og Miljøministeriet og dækkede områder inden for miljøforvaltning, luft, vand, natur og biodiversitet, miljøhensyn i økonomiske beslutninger, integration af miljø og sundhed samt det internationale samarbejde på miljøområdet.

OECD kom med i alt 37 anbefalinger til Danmarks fremtidige arbejde inden for de berørte områder. For at følge op på disse anbefalinger, har Miljøministeriet i samarbejde med andre relevante ministerier³ evalueret hvilke initiativer med videre, der er iværksat inden for de forskellige anbefalinger.

¹ http://www.oecd-ilibrary.org/environment/oecd-environmental-performance-reviews-denmark-2007_9789264039582-en

² <http://www.oecd.org/env/country-reviews/2447500.pdf>

³ Finansministeriet, Skatteministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Transportministeriet, Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, Klima-, Energi- og Bygningsministeriet samt Udenrigsministeriet.

Resume af midtvejsevaluering

Nedenfor fremhæves kort de vigtigste resultater inden for hvert af de behandlede områder.

1. Miljøforvaltning (Anbefaling 1-5)

Danmark arbejder fortsat aktivt med at styrke miljøforvaltningen både i staten, regionerne og kommunerne. Blandt andet har en række rejsehold hjulpet kommunerne efter Kommunalreformen fra 2007 med at opbygge kapacitet og viden inden for en række af de områder, de har overtaget ansvaret for.

Miljøministeren har fremsat et lovforslag med henblik på at reducere sagsbehandlingstiden for miljøgodkendelser og lette de administrative byrder for såvel virksomheder som myndigheder samtidig med, at det nuværende beskyttelsesniveau bevares.

Overvågningen af natur og miljø sker i regi af overvågningsprogrammet NOVANA. Overvågningen er i fortsat udvikling og tilpasses og omformuleres løbende til ændrede behov.

Bæredygtighedsstrategien fra 2014 opsætter mål inden for en række områder, herunder grøn bæredygtighed, der vedrører miljø- og klimaområdet.

Der arbejdes for at sikre omkostningseffektive løsninger i miljø- og klimapolitikken. Som led heri er der for eksempel udarbejdet virkemiddelkataloger med fokus på effekt og omkostninger både i forbindelse med Klimaplanen fra 2013 og 1. og 2. generation af vand- og naturplanerne.

Økonomiske virkemidler er flittigt brugt for at internalisere eksternaliteterne fra forurening, blandt andet kan nævnes indførelse af en NO_x-afgift i 2010, der har medvirket til en reduktion i udledningen.

Arbejdet med fremme af grøn teknologi er et fokusområde både inden for miljø, klima og landbrug, og der ydes årligt betydelig støtte hertil. Indsatsen er løbende blevet styrket og konsolideret, og er en aktiv del af erhvervspolitikken.

2. Luft (Anbefaling 6-10)

Danmark har haft et kontinuert fokus på reduktion af luftforureningen til gavn for menneskers sundhed. Som nævnt er der i 2010 indført en afgift på NO_x med betydeligt fald i udledningen til følge. Derudover er der blandt andet indført miljøzoner med krav om partikelfilter for tung trafik i de fire største byer, og der er i 2008 indført emissionsnormer for partikeludledningen fra brændeovne og arbejdet for at emissionsnormer indføres på EU-plan, hvilket nu sker fra 2022. I 2015 er de danske emissionsnormer skærpet. Desuden har Danmark arbejdet for skærpede krav til svovlindhold i skibes brændstof, hvilket er indført fra 2015 og vil medføre fald i partikelforureningen. Samtidig er overvågningen på området skærpet for at sikre en effekt af de øgede krav. I 2014 blev pakken Ren luft til danskerne fremlagt, og i alt 149 mio. kr. i 2014-2016 blev afsat til reduktion af partikler og NO_x.

Danmark arbejder kontinuert for et attraktivt og effektivt transportsystem. Blandt andet blev der i januar 2014 indgået aftale om En moderne jernbane – udmøntning af Togfonden DK. Togfonden skal forbedre den offentlige transport ved blandt andet at indføre en timemodel mellem de største danske byer samt gennemføre en omfattende elektrificering til gavn for luftkvaliteten og CO₂-udledningen.

I forhold til transportsituationen er der især fokus på de meget trafikerede områder. Derfor har staten bidraget til udbygningen af metronettet i København, supercykelstier og øget busfremkommelighed. Initiativerne styrker mobiliteten for brugere af den kollektive trafik og cyklister og indebærer også en lille reduktion i trafikens bidrag til luftforurening.

Danmark har ligeledes arbejdet for øget energieffektivitet. Blandt andet er der stillet krav om øgede energibesparelser til energisektoren, hvilket bidrager til øget energieffektivitet. Derudover kan det nævnes, at ecodesignkravene løbende revideres og skærpes.

CO₂-afgifterne er tilpasset CO₂-kvotesystemet, hvormed den kvotebelagte sektor hovedsageligt er blevet fritaget for afgift for at undgå dobbeltregulering. Hertil kommer, at CO₂-afgifterne er ens for både husholdninger og erhverv. Denne tilpasning har medført en forhøjelse af CO₂-afgifterne for erhvervslivet.

3. Vand (anbefaling 11-16)

Inden for vandområdet har der været stor fokus på at få udarbejdet 1. og 2. generation af vandplanerne. I forbindelse med det arbejde er der foretaget grundige undersøgelser af de forskellige virkemidlers miljøeffekt og omkostninger. I forbindelse med vandplansarbejdet er ligeledes opsat mål for vandområderne og iværksat en indsats for bl.a. at få etableret vådområder. Status for vandplanerne er, at 1. generation dækkende perioden 2009-2015 blev offentliggjort i oktober 2014 og 2. generation dækkende 2015-2021 blev sendt i offentlig høring december 2014.

Derudover har indsatsen for beskyttelsen af grundvand været betydelig. En omfattende kortlægning af grundvandet samt kortlægning af nitratfølsomme områder afsluttes i 2015. Der er desuden indført 25 m beskyttelseszoner omkring alle borer (BNBO), som indvinder drikkevand til almene vandforsyninger. I tillæg hertil har Miljøministeren i 2015 lanceret 9 drikkevandsinitiativer, der bl.a. går ud på at udpege følsomme områder på sandjorder til brug for kommunernes indsatsplanlægning og styrke den målrettede grundvandsbeskyttelse inden for de såkaldte BNBO'er. Derudover er der indført 25.000 ha gødsknings-, dyrknings- og sprøjtningfrie randzoner langs udvalgte vandløb og søer.

Herudover er reguleringen af den diffuse forurening fra bekæmpelsesmidler omlagt fra en værdiafgift til en belastningsafgift, således at de miljø- og sundhedsmæssigt mest belastende pesticider pålægges den højeste afgift.

Et af formålene med vedtagelsen af vandsektorloven i 2009 er at sikre en effektiv drift af vandsektoren. En evaluering viser, at driften er blevet effektiviseret med 700 mio. kr. i 2010-2013 via benchmarking og prisloftstyring. På baggrund af evalueringen er det politisk besluttet, at sektoren skal effektiviseres med yderligere 1,3 mia. kr. frem mod 2020.

4. Natur og Biodiversitet (Anbefaling 17-21)

Inden for naturområdet er første fase af naturplanerne 2009-2015 offentliggjort i 2011 og anden fase for 2016-2021 er sendt i offentlig høring i december 2014. De skal sikre eksisterende Natura 2000-arter og naturtyper indenfor Natura 2000-områder eller ændre en negativ udvikling for udvalgte arter og naturtyper. Derudover er etableret fire nationalparker. Nationalparkerne indeholder alle forskellige unikke naturtyper.

Naturplan Danmark blev offentliggjort i 2014 og udgør den nationale biodiversitetsstrategi 2014-2020 med en vision for Danmark i 2050 om mere plads, mere sammenhæng i natur, styrket indsats for vilde planter og dyr samt bedre mulighed for fællesskab gennem naturoplevelser og friluftsliv. Det nye Grønt Danmarkskort er et vigtigt initiativ i Naturplan Danmark. Kortet vil gradvist gå fra kort til virkelighed, når der for eksempel rejses ny skov og genoprettes natur. Grønt Danmarkskort forventes at understøtte både målretning af skovtilskud samt øvrige tilskudsordninger i det åbne land.

Derudover indfører Naturplan Danmark et forbud mod gødskning og sprøjtning på § 3-beskyttede naturområder. Regeringen vurderer, at forbuddet imod gødskning i praksis får betydning for eng- og strandensarealer, hvorpå der har været en hidtidig lovlig drift med gødskning, svarende til ca. 36.400 ha.

En række andre initiativer i Naturplan Danmark hjælper med integration af biodiversitetshensyn i landbruget, for eksempel udtagning af arealer. Sikring af biodiversitetshensyn på havet sker blandt andet via regulering af fiskeri på rev, og derudover arbejdes hen imod implementeringen af EU's direktiv for maritim fysisk planlægning, herunder ny lov om havplanlægning.

5. Integration af miljøhensyn i økonomiske beslutninger (Anbefaling 22-26)

På en række områder tænkes miljø (herunder klima) og økonomi sammen i Danmark. Danmark har bl.a. besluttet at indføre et grønt nationalregnskab, der kan bidrage til bedre at koble miljømæssige og økonomiske oplysninger. Derudover benyttes miljøafgifter i vid udstrækning for at internalisere eksternaliteter, så prisen i højere grad afspejler den reelle omkostning ved produktion. Satserne på energiafgifter mv. er fra 2008 indekseret, så det reale afgiftsniveau fastholdes.

Danmark har en række støtteordninger på miljøområdet og i udarbejdelsen og evalueringen af disse ordninger sammentænkes miljøeffekt og økonomisk effektivitet for at opnå den størst mulige effekt for færrest mulige omkostninger. Alle støtteordninger i regi af Fødevarerministeriets fiskeri- og landdistriktsprogram evalueres regelmæssigt, og derudover evalueres andre støtteordninger også løbende.

Afgiftsstrukturen på transportområdet er i stigende grad bundet op på miljøhensyn, således at eksempelvis incitamentet til CO₂-reduktion er stort. Det har medført en markant reduktion i nye bilers CO₂-udledning. Registreringsafgiften er justeret, så den i højere grad tager højde for miljøeffekten, da den er justeret i forhold til brændstofforbrug, så biler, der kører langt på literen, har en lavere afgift.

Danmark har gjort en indsats for at fremme grønne indkøb, blandt andet via strategi for intelligent offentligt indkøb fra 2013. Ét af strategiens bærende principper er, at offentlige indkøb skal understøtte grøn omstilling ved at stille miljø- og energikrav i offentlige udbud. En del af indsatserne er målrettet miljø og energi, f.eks. inddragelse af totalomkostningerne ved indkøb og krav til staten om indkøb af bæredygtigt træ.

Brugen af miljømærkning i Danmark er steget markant, og der arbejdes fortsat på at øge både udbud og efterspørgsel af miljømærkede varer og serviceydelser gennem en række målrettede aktiviteter. Den danske udbudslov implementerer EU's udbudsdirektiv og gør det lettere for offentlige indkøbere at købe grønt, da den giver mulighed for at stille krav om miljømærker i offentlige udbud. På transportområdet er mere bæredygtige transportmønstre forsøgt fremmet via både flere trafikaftaler og landsplansdirektivets Fingerplan 2013.

6. Integration af miljø- og socialpolitiske beslutninger (Anbefaling 27-31)

Danmark har fortsat stor fokus på skadelig kemi og har senest i 2013 indgået aftale om en ny kemikalieindsats for perioden 2014-2017. Målet er at sikre, at dyr, mennesker og planter kan trives i et sundt miljø, og at børn og voksne kan leve uden frygt for at blive syge af skadelige kemikalier. En del af aftalen er, at Danmark fortsat skal arbejde i EU og på globalt plan for denne målsætning. Forskning, videnopbygning og formidling er ligeledes fortsat en prioritet i kemikalieindsatsen.

Økonomisk vurdering, herunder cost-benefit og cost-effectiveness analyser, bruges i vid udstrækning i miljøpolitikken. Til at understøtte dette arbejde er der i 2014 udviklet første del af en miljøøkonomisk regnearksmodel (MIRESA), der skal udbrede og ensrette tilgangen til samfundsøkonomiske analyser på miljøområdet, herunder eventuelle sundhedseffekter.

Sundheden tænkes også ind i friluftspolitikken, hvor det for eksempel er et mål at integrere friluftslivet i kommunernes fysiske planlægning, så velfærd, sundhed og livskvalitet forbedres samtidig med, at naturen gøres mere tilgængelig. Danmarks første nationale friluftspolitik er fremlagt i foråret 2015, og 'Livskvalitet og sundhed' er ét af de otte pejlemærker.

7. Internationalt samarbejde (Anbefaling 32-37)

Danmark prioriterer det internationale samarbejde højt og arbejder blandt andet aktivt med gennemførelsen af internationale miljøaftaler samt ratificering og opfyldelse af disse. Opfyldelsen af Kyoto-protokollen er et eksempel på dette, der samtidig forsøges opfyldt på en omkostningseffektiv måde.

Også i forhold til havmiljøet arbejdes der for, at internationale forpligtelser overholdes, herunder EU's regler for vand, natur, havmiljø og fiskeri. I forhold til EU's fælles fiskeripolitik arbejdes der for et bæredygtigt fiskeri- og dambrugserhverv. Offshorehandlingsplanerne 2005-2010 er nu gennemført og har medført et markant fald i udledning af kemikalier og olie i Nordsøen.

Danmark deltager fortsat som en aktiv spiller i arbejdet med international miljøbeskyttelse, herunder gennem udviklingsbistanden. Danmark har i 2013 vedtaget en ny international miljøpolitisk strategi som har til hensigt at prioritere og skærpe den danske miljøindsats globalt samt at styrke sammenhængen med den nationale miljøpolitiske indsats. Derudover vedtog Danmark i 2012 en Strategi for Danmarks udviklingsarbejde fra 2012. Et af de fire prioritetsområder for Danmarks udviklingsbistand er grøn vækst, hvorfor Danmark bistår udviklingslandene i at bekæmpe fattigdom og skabe bæredygtig udvikling gennem grøn vækst, øget indtjening og flere arbejdspladser.

Der er ligeledes fokus på de bilaterale samarbejdsaftaler, hvor også eksport af miljøteknologiske løsninger understøttes til gavn for både de lande, Danmark samarbejder med, og for de danske virksomheder. Danmark har i 2013 udarbejdet en strategi for naturressourcer, energi og klima, og har i 2014 udarbejdet en strategi for eksportfremme og økonomisk diplomati, hvor det grønne væksthensyn fremgår som et centralt element, herunder fremme af danske miljøteknologiske styrkepositioner.

Danmark har arbejdet aktivt for at fremme de miljømæssige aspekter af bæredygtighedsdagsordenen. Danmark har i Rio+20 processen om den bæredygtige udviklingsdagsorden efter 2015 arbejdet særligt aktivt for at fremme den internationale indsats for at sikre bæredygtig udnyttelse af vand.

Med henblik på at styrke den globale omstilling til en grøn økonomi og indsatsen for at fremme privat-offentlige partnerskaber heri tog Danmark i 2011 initiativ til lanceringen af Global Green Growth Forum (3GF) i samarbejde med Mexico og Korea, og siden er også Kina, Kenya, Qatar og Etiopien blevet optaget som partnerlande i initiativet. Dette initiativ, forankret på højeste niveau i regeringen, betragtes i dag som en væsentlig global platform for at styrke en global "learning and action curve" på den grønne omstilling. Som illustration af Danmarks stærke tilsagn til den grønne omstilling blev Danmark senest i 2015 tildelt World Economic Forum's miljøpris som værende den førende region i verden til at udnytte potentialet i cirkulær økonomi.

1. Miljøforvaltning (anbefaling 1-5)

Anbefaling 1: Videreudvikle den miljømæssige strategiske samt planlægningsmæssige ramme med særlige miljømæssige kvalitetsmål samt mål og tidsfrister i forbindelse med strategien for bæredygtig udvikling. Fortsætte bestræbelserne på at anvende cost-benefit og cost-effectiveness analyse i fastsættelsen af politikker og implementering.

I oktober 2014 blev offentliggjort en bæredygtighedsstrategi for Danmark, der opstiller i alt 24 mål inden for økonomisk, social og grøn bæredygtighed. Inden for den grønne bæredygtighed er der mål for 40 pct. reduktion af udledningen af drivhusgasser i 2020, dækning af energiforsyningen i 2050 skal komme 100 pct. fra vedvarende energi, 50 pct. øget genanvendelse af husholdningsaffald i 2022, 40 pct. reduktion i belastningen fra sprøjtemidler, opfyldelse af internationale mål ift. luft og problematiske kemikalier, sikre opnåelse af gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper omfattet af naturplanerne samt overholdelse af vandrammedirektivet og havstrategirammedirektivet.

Miljøministeren udsender hvert fjerde år en Miljøtilstandsrapport, der viser status for udviklingen i Danmarks natur og miljø. Seneste Miljøtilstandsrapport udkom i 2009, og der er sendt en ny i offentlig høring i juli 2014. Ministeren har samtidig sendt en redegørelse for Danmarks natur- og miljøpolitik i offentlig høring. Begge rapporter forventes endelig offentliggjort i foråret 2015.

Miljøministeriet har opprioriteret sin indsats på det miljøøkonomiske område. Som opfølgning på, at Miljøministeriet har videreudviklet vejledningen i samfundsøkonomiske analyser, udkom i 2010 "Samfundsøkonomisk vurdering af miljøprojekter", der blandt andet danner baggrund for samfundsøkonomiske vurderinger af omkostninger og gevinster ved større tiltag. Derudover har Miljøministeriet bl.a. opdateret det miljøøkonomiske nøgletalskatalog i 2014, ligesom første fase af en miljøøkonomisk regnearksmodel (MIRESA) er blevet udviklet. MIRESA skal sikre en ensartet tilgang til miljøeffekter. Første fase håndterer ressource- og luftområdet. Modellen vil løbende blive udvidet med faglige områder.

Et eksempel på omfattende brug af cost-benefit analyser er opfølgningen på ressourcestrategien Danmark uden affald⁴, der blev vedtaget i efteråret 2013 og skal sikre mere genanvendelse og mindre forbrænding. I forbindelse hermed er der blevet igangsat cost-benefit analyser af en række affaldsområder, herunder behandling af gamle fjernvarmerør, gamle mursten og imprægneret træ.

Folketinget har med Finansloven for 2015 sikret oprettelsen af et grønt nationalregnskab for Danmark, der vil være med til at sikre ensartet rapportering samt brugbare indikatorer indenfor en række miljøområder (se også anbefaling 4).

Miljøministeren har fremsat et lovforslag med henblik på at reducere sagsbehandlingstiden for miljøgodkendelser og lette de administrative byrder for såvel virksomheder som myndigheder samtidig med, at det nuværende beskyttelsesniveau bevares. Lovforslaget følger op på Aftale om Vækstplan for Fødevarer fra april 2014 og Aftale om en vækstpakke fra juni 2014. I sidstnævnte aftale indgår mål om reduktion af sagsbehandlingstiden i staten for miljøgodkendelser på 20 pct. og for kommunerne for erhvervsrettede myndighedsopgaver på en tredjedel. Fra 2017 skønnes lovforslaget at betyde en

⁴ Engelsk version af 'Danmark uden affald':

http://eng.mst.dk/media/mst/Attachments/Ressourcestrategi_UK_web.pdf

administrativ gevinst på 4,3 mio. kr. pr. år for erhvervslivet. Endvidere forventes lovforslaget potentielt at give en meromsætning på 61 mio. kr. årligt fra 2017 på grund af, at virksomhederne hurtigere kan komme i gang med ny produktion.

Anbefaling 2: Opbygge kapacitetsmekanismer til at hjælpe kommunerne med at gennemføre nye miljømæssige forvaltningsopgaver som følge af kommunalreformen. Fremme udveksling af ekspertise mellem kommunerne.

Efter kommunalreformen samles de konkrete myndighedsopgaver og borgerrettede opgaver på planmiljø- og naturområdet så vidt muligt i kommunerne. De opgaver, hvortil der knytter sig væsentlige nationale og internationale natur- og miljøinteresser, varetages af staten. Regionerne varetager visse koordinerende opgaver for eksempel på jordforureningsområdet.

I 2008 og 2009 blev hhv. Vindmøllerejseholdet og Biogasrejseholdet etableret som et tilbud fra staten til kommunerne om gratis bistand til den kommunale planlægning. Begge rejsehold er indtil videre finansieret til udgangen af 2015 og arbejder for at imødekomme de behov, den enkelte kommune har for at fremme planlægningen for vindmøller og biogas. Dette kan bestå i hjælp til planlægningsmetoder, proces og beslutningsgrundlag, vejledning i lokalisering af egnede placeringer samt deltagelse i borger- og udvalgmøder.

I 2012-13 har Miljøministeriet haft yderligere to rejsehold, som har hjulpet kommunerne med at gennemføre opgaver indenfor grundvandsbeskyttelse (se under anbefaling 13) og klimatilpasning. Rejseholdet for klimatilpasning har i perioden 2012-13 faciliteret møder med kommunerne samt vejledt i udarbejdelse af kommunale klimatilpasningsplaner samt udarbejdet inspirationsmateriale. Rejseholdet har haft kontakt til omkring 80 ud af 98 kommuner undervejs i arbejdet med udarbejdelse af de lokale klimatilpasningsplaner.

Miljøministeriet har i 2009-10 gennemført en række initiativer, der tager sigte på at styrke kommunernes kompetencer og kapacitet i forhold til godkendelse af husdyrbrug. Der er tale om initiativer i størrelsesordenen 13 mio. EUR, omfattende en indsats på bl.a. et fælles statsligt/kommunalt rejsehold, der assisterer med sagsbehandlingen, afholdelse af kurser, udvikling af digitalt ansøgningssystem, udvikling af help desk, udvikling af digital vejledning til kommunerne samt udarbejdelse af standardvilkår om miljørigtige teknologier (BAT).

Resultat af initiativerne har været, at antallet af sager, der tager mere end 9 måneder (den vejledende retningslinje på området), er faldet markant over tid. Samtidig er der udviklet en række nye og mere effektive sagsbehandlingsredskaber.

Miljøministeriet har i 2010 igangsat en større vådområdeindsats, hvor kommunerne er blevet organiseret i vandoplandstyregrupper for at sikre sammenhæng i projektindsatsen, udnyttelse af faglig viden og en omkostningseffektiv indsats. Set-up'et har vist sig som effektiv platform for gennemførelse af vådområdeindsatsen. Miljøministeren nedsatte i 2010-11 et Virksomhedsudvalg II, der kom med en række anbefalinger til forenkling og opdatering af miljøreguleringsystemet for virksomheder. Anbefalingerne har bl.a. resulteret i en omlægning af miljøtilsynet til et mere målrettet og risikobaseret tilsyn. Udvalget inddrog kravene i det dengang kommende IE-direktiv i deres arbejde.

Miljøministeriet har igangsat PDE-projektet (Projekt Digitalt Erhverv), der har til formål at understøtte kommunernes arbejde med godkendelse og tilsyn generelt.

Miljøministeriet har afholdt informationsmøder om nye direktiver og EU's BAT-referencedokumenter for dels at inddrage bl.a. kommunerne i implementeringen af direktiver og arbejdet med BAT-referencedokumenter og dels at forberede dem til den efterfølgende implementering i praksis.

I efteråret 2013 blev som nævnt tidligere vedtaget en ressourcestrategi, der skal sikre mere genanvendelse og mindre forbrænding. Som opfølgning herpå blev Ressourceplan for affaldshåndtering 2013-18 offentliggjort i 2014. Denne plan indeholder bl.a. initiativer, der har til formål at understøtte udvikling af nye indsamlingsordninger samt affaldssystemer i kommunerne.

Anbefaling 3: Justere satserne for grønne afgifter for at internalisere eksternaliteter. Reducere skattebegunstigelser og de tilhørende administrative omkostninger ved deres gennemførelse.

Generelt har brug af økonomiske virkemidler indgået i alle større miljø- og energiinitiativer siden 2003, og EU's miljøansvarsdirektiv er vedtaget og implementeret i dansk lov. Nedenfor gennemgås de væsentligste afgiftsændringer siden 2007.

I 2008 blev indgået en energiaftale, der forøgede støtten til biomassebaseret el-produktion og støtten til nye vindmøller. Samtidig blev CO₂-afgiften hævet til den forventede kvotepris, jf. også anbefaling 10, og der blev indført en NO_x-afgift. Afgiften trådte i kraft 2010. Afgiften blev den 1. juli 2012 forhøjet fra 5,20 kr. pr. kg. til 25,5 kr. pr. kg.

I forbindelse med Forårspakken 2.0 i 2009 blev vægtafgiften på varebiler omlagt til en ejerafgift, der afhang af brændstoftype og -effektivitet, og alle dieseldrevne personbiler og nye varebiler (registreret efter marts 2009), som ikke har monteret et partikelfilter, blev pålagt en afgift på 1.000 kr. årligt. Hertil kommer ændringer i den løbende bilbeskatning, jf. anbefaling 25.

Også som led i Forårspakken 2.0, blev spildevandsafgiften hævet med 50 pct. Forhøjelsen skulle statsstøttegodkendes før den kunne træde i kraft. Afgiftsforhøjelsen trådte i kraft 1. oktober 2014.

På affaldsområdet er den hidtidige afgift på forbrænding af affald i 2009 omlagt fra en vægtbaseret afgift til en afgift på energi- og CO₂-indhold. Afgiftsfritagelsen for farligt affald blev ophævet fra 2010. Afgiften på farligt affald, der deponeres, udgjorde 160 kr. pr. ton i 2012-2014, stigende til 475 kr. pr. ton fra 2015.

Som opfølgning på energiaftalen 2012 blev igangsat en tilskuds- og afgiftsanalyse med henblik på at vurdere behovet for justeringer, herunder mulighederne for at sikre rette incitamenter til omstillingen til et grønt, omkostningseffektivt og fleksibelt energisystem. Analysen vil bl.a. se på omfanget af ikke-regulerede eksternaliteter ved energiforbrug.

Fra 2012 overgik finansieringen af drikkevandsbeskyttelsen i Danmark fra at være en kommunal afgift på drikkevandsindvinding til at være en del af afgiften på ledningsført vand. Afgiften finansierer indsatsen for drikkevandsbeskyttelse, herunder grundvandskortlægning og kommunale indsatsplaner.

Pesticidafgiften er fra 2013 omlagt til en belastningsafgift, jf. svaret på anbefaling 12.

Med virkning fra 2010 blev indført et vederlag for indvinding af råstoffer fra havet. Da råstofindvinding på havet ikke sker på privat ejendom, skal vederlaget sikre, at staten modtager kompensation for udnyttelsen af arealerne.

I forbindelse med vækstpakken fra 2013 blev den vægtbaserede emballageafgift fjernet, og erhvervets afgift på el-forbrug blev lettet. Derudover blev CO₂-afgiften på el afskaffet, hvormed CO₂-udledninger ikke længere er dobbeltreguleret ved både afgifter og kvoter.

I 2014 er det besluttet at lempe PSO-tariffen i 2015 for både husholdninger og virksomheder. For husholdninger blev el-afgiften tilsvarende forhøjet, men for at mindske konkurrenceforskelle mellem danske og udenlandske virksomheder blev virksomheder friholdt for afgiftsstigningen.

I 2014 blev der vedtaget en afgiftslempe for landstrøm til skibe, så elafgiften nedsættes til EU's minimumsafgift for elektricitet fra land til forbrug i krydstogtskibe og andre større erhvervsmæssige skibe i havne. Dermed tilstræbes det at fjerne visse barrierer for en mere udbredt anvendelse af landstrøm. Skibenes anvendelse af landstrøm er ensbetydende med en mere miljøvenlig måde, hvorpå skibene kan få dækket deres behov for elektricitet, mens de ligger ved kaj i havne, i forhold til elektricitet fra forbrænding af olieprodukter om bord på skibene. Forslaget afventer Rådets godkendelse før ikrafttrædelse.

Anbefaling 4: Vedtag og implementer en national handlingsplan for fremme af miljøteknologi baseret på relevant økonomisk analyse.

Der er sket en styrkelse og konsolidering af indsatsen for fremme af grøn teknologi inden for centrale økonomiske sektorer som energi, industri, byggeri, landbrug og fiskeri samt transport. Fokus har primært været på målsætningen om at skabe grundlag for et samfund uden anvendelse af fossile brændstoffer, nedbringelse af næringsstoffetab til naturen samt et ønske om at øge industriens ressourceproduktivitet. Foruden den sektororienterede indsats for grøn teknologi har regeringen i samarbejde med erhvervslivet, også styrket den tværgående indsats for grøn teknologi i regi af det Miljøteknologiske Udviklings-, og Demonstrationsprogram (MUDP)⁵. Denne indsats skal på tværs af sektorerne understøtte miljøpolitiske strategier, handlingsplaner, implementering af ny miljøregulering mv. relateret til klassiske miljøområder som spildevandshåndtering, vandforsyning, klimatilpasning, luftforurening, affaldshåndtering, støj og problematiske kemikalier. Dette inkluderer en modernisering af den basale miljøinfrastruktur relateret til vand, affald og jordforurening.

Danmark har en mere end 45 år lang tradition for en målrettet indsats for fremme af miljøteknologi. Som et lille land har vi fokus på, at innovationspolitikken foruden at levere mere effektive løsninger til de væsentligste miljøudfordringer også skal bakke op om løsninger, hvor danske virksomheder har mulighed for at levere konkurrencedygtige løsninger, der kan eksporteres til det globale marked. Det danske marked er i reglen for lille til at forrente investeringer i miljøteknologi.

Fra 2011 blev grøn teknologi en hovedprioritet i erhvervspolitikken, og der er udviklet vækstplaner for en række centrale grønne teknologiområder inkl. vand, ressourcer og affald, luftforurening, vedvarende energi samt grøn teknologi til fødevarersektoren inkl. landbruget. Vækstplaner, der er baseret på et grundigt analysearbejde og i tæt dialog med erhvervslivet.

⁵ For mere information på engelsk om MUDP: <http://eng.ecoinnovation.dk/>

Den største satsning på grøn teknologi er på energiområdet, hvor det offentlige hvert år siden 2010 har støttet forskning og innovation med ca. 1 mia. kr.⁶ primært i regi af Energiteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram (EUDP), PSO-ordningerne på energiområdet samt Danmarks Innovations Fond. Hertil kommer, at der via garanterede afregningspriser på forskellige typer vedvarende energi er åbnet op for betydelige investeringer i vedvarende energiteknologi, som er med til at skabe grundlag for markedsdrevet innovation på området.

På fødevarerområdet gives der tilskud til udvikling af mere bæredygtige teknologier med fokus på reduceret næringsstofforbrug, reduceret forbrug af pesticider, reduceret CO₂-udledning, fremme af en biobaseret økonomi samt økologi. Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP), der har fokus på såvel grøn bæredygtighed som økonomisk bæredygtighed spiller en central rolle for denne indsats med årlige tilskud på op mod 200 mio. kr. Prioritering af GUDP-midlerne varetages af en uafhængig bestyrelse.

Der er i perioden 2012-2014 i alt givet 306 mio. kr. under MUDP i form af tilskud til og partnerskaber om grøn teknologi, der skal bakke op om specifikke miljøpolitiske indsatser, inkl. strategi for klimatilpasning, den styrkede indsats for renere luft, strategi for ressourceeffektiv affaldsbehandling, indsatsen for en effektivisering af vandsektoren, dansk implementering af IMO-konventioner for luftforurening og ballastvand samt den styrkede kemikalieindsats. I januar 2015 blev lov om MUDP vedtaget. Med loven nedsættes en uafhængig bestyrelse i løbet af 2015, der får kompetence til at træffe afgørelse om tilskud, igangsætte partnerskaber mv.

Indsatsen på alle de nævnte miljøområder og i forhold til de centrale sektorer har bakket op om grønne danske styrkepositioner for også derved at fremme vækst og beskæftigelse. Herudover har indsatsen haft fokus på grøn omstilling af dansk erhvervsliv primært i forhold til energi- og ressourceeffektivitet.

Der er siden 2005 løbende udarbejdet kortlægninger, statistikker og analyser, der understøtter prioriteringen af indsatsen for grøn teknologi. Fra 2014 har dette arbejde fået mere permanente og konsistente rammer i regi af det grønne nationalregnskab, som blev besluttet etableret med finansloven for 2015. Regnskabet skal udarbejdes af Danmarks statistik. Der indgår bl.a. en statistik for grøn produktion som følger dansk eksport af grøn teknologi samt grøn vækst og beskæftigelse. Danmarks Statistik offentliggjorde i januar 2015 den første version af opgørelsen af den grønne produktion i Danmark.

Anbefaling 5: Prioriter overvågningen af de nationale miljøhandlingsplaner.

Danmark har siden 1987 som led i det landsdækkende overvågningsprogram gennemført overvågning af forskellige nationale miljøhandlingsplaner. Overvågningsprogrammet har gradvist udviklet sig fra primært at fokusere på udledning af næringsstoffer til vandmiljøet til også at omfatte overvågning af miljøfremmede stoffer og tungmetaller samt naturtyper og arter. Ved den seneste revision blev overvågningsprogrammet især tilpasset krav i EU's vandrammedirektiv og naturbeskyttelsesdirektiver.

Det aktuelle nationale overvågningsprogram for vandmiljø og natur (NOVANA) trådte i kraft i 2011 med en femårig programperiode. Det er siden besluttet at forlænge programperioden til og med 2016. NOVANA er behovsstyret i forhold til at understøtte den danske natur- og miljøpolitik. Det betyder, at overvågningen er tilrettelagt og målrettet efter at tilvejebringe viden om naturen og miljøet, som kan understøtte gældende

⁶ Dette beløb inkluderer også hjemtagne forskningsmidler fra EU til området.

overvågningsforpligtelser og forvaltningsbehov i relevante EU-direktiver, dansk lov samt internationale konventioner.

Overvågningsprogrammet tilpasses og omprioriteres løbende til ændrede behov. Det gælder ikke mindst nye direktivkrav og behov for flere forvaltningsunderstøttende data til brug i vandplaner og Natura 2000-planer.

NOVANA rummer 8 delprogrammer: Arter og terrestrisk natur, kystvande og fjorde, søer, vandløb, grundvand, landovervågning (LOOP), punktkilder samt luft. Hovedfokus er på overvågning af den generelle miljøtilstand og udvikling samt områder, der er i risiko for ikke at opfylde miljømål i vand- og Natura 2000-planer.

For at forbedre det faglige grundlag for vandplanerne er der til brug for vandforvaltningen frem mod de næste generationer af vandplaner en række modelværktøjer under udvikling, som omfatter oplande, søer og kystvande. Værktøjerne skal sammen med overvågningsresultaterne bruges til vurderinger af vandområdernes miljøtilstand og påvirkninger (grundvand, vandløb, søer og marine vandområder) samt vurderinger af indsatsbehov i forhold til at opnå god tilstand af vandområderne.

NOVANA indebærer foruden rutinemæssig overvågning også screeningsundersøgelser. Konkret er der i programperioden screenet for nye prioriterede miljøfremmede stoffer i vandmiljøet, lavet screeninger for udvalgte humane lægemidler i hospitalsspildevand, for svampemidlet metalaxyl-M i grundvandet samt en undersøgelse af forekomst af PFAS, der bl.a. indgår i brandslukningsskum, i en række grundvandsboringer landet over. Resultaterne fra disse undersøgelser vil indgå i de fremadrettede overvejelser om tilpasning af overvågningsprogrammet og eventuelt vandforsyningernes boringskontrol.

Fra 2014 er der i øvrigt sideløbende med NOVANA iværksat overvågning af udvalgte vådområder, der er etableret som virkemiddel til fjernelse af nitrat og fosfor. Det skal give mere viden om effekter af vådområder, herunder effektdokumentation for områder etableret med EU-tilskud.

I forbindelse med den danske havstrategi er der i 2014 etableret et overvågningsprogram for de marine regioner, som Danmark er del af, dvs. Nordsøen og Østersøen. Overvågningen sker som led i opfyldelsen af havstrategidirektivets krav om en løbende vurdering af miljøtilstanden.

2. Luft (Anbefaling 6-10)

Anbefaling 6: Fortsætte med at reducere emissionerne af NO_x og VOC fra mobile kilder, herunder gennem anvendelse af økonomiske instrumenter på den mest omkostningseffektive måde.

Der blev i 2010 indført en afgift på 1.000 kr. om året på alle personbiler og nye varebiler uden partikelfilter. Afgiften var med til at sikre, at partikelfiltre blev standardudstyr på dieslbiler i god tid inden lovkrav om dette trådte i kraft i 2012/13.

Der er etableret et partnerskab med fokus på emissioner fra arbejdsmaskiner og omkostningseffektive muligheder for eftermontering af renseudstyr. Både for at få overblik over emissionerne og for at få en kvalificeret vurdering af behov og muligheder for reduktion af NO_x og partikler fra arbejdsmaskiner.

Der er i 2012 blevet gennemført en justering af dieseludligningsafgiften, som har reduceret andelen af dieslbiler med et højere NO_x-emissionsniveau end benzinbiler. Sammen med den generelle udskiftning af køretøjer, hvor særligt små benzinbiler er blevet skattemæssigt begunstiget, har den justerede dieseludligningsafgift betydet en opbremsning i NO_x-udledningerne på gadeplan.

Der er iværksat et demonstrationsprojekt for eftermontering af effektive SCR-katalysatorer på rutebusser. I juni 2014 blev pakken Ren luft til danskerne fremlagt med en samlet indsats på 149 mio. kr. i 2014-2016. Som udløber af demonstrationsprojektet er én af indsatserne i pakken i alt 74 mio. kr. til tilskud til filtre på busser i Københavnsområdet, der skal mindske udledningen af NO_x. Alle filtre er monteret i løbet af 2015.⁷

Der blev indført en NO_x-afgift på 5 kr./kg NO_x pr. 1. januar 2010. Afgiften indekseres med 1,8 pct. årligt. Afgiften har medvirket til et markant fald i udledning af NO_x. Fra 2009 til 2011 er NO_x-udledningen faldet med ca. 12.000 tons NO_x til ca. 124.000 tons NO_x i 2011. Afgiften blev forhøjet til 25 kr./kg NO_x pr. 1. juli 2012, og grænseværdien for lovpligtig måling blev ændret fra 30 MW til 10 MW, hvorfor flere producenter omfattes. Den ændrede afgift forventes at føre til en yderligere reduktion af udledningen af NO_x.

Anbefaling 7: Styrke forvaltningen af partikelforureningen, herunder overvågning af PM₁₀ og PM_{2,5} koncentrationer og emissioner. Udvikle emissionsnormer for brændeovne. Gennemføre og håndhæve miljøzoner i byer.

Der arbejdes løbende for en indsats mod partikelforureningen i Danmark med henblik på at sikre et løbende fald i forureningen. Konventionen for grænseoverskridende luftforurening (LRTAP) blev revideret i 2012 og er nu udvidet med et reduktionsmål for den danske partikelforurening i 2020. Danmark har her forpligtiget sig til en reduktion på 33 pct. i partikeludledningerne i forhold til udledningen i 2005.

Danmark har indført miljøzoner, hvor der stilles krav om partikelfiltre på tunge køretøjer (lastbiler og busser). Reglerne er indført i de fire største byer fra 2008. I sommeren 2010 havde alle fire byer indført zonerne, og reglerne blev skærpet til at omfatte Euro 3-køretøjer. Det vil sige køretøjer, der var ældre end 4 år i 2010.

⁷ For information på engelsk om Miljøministeriets arbejde med luftforurening: <http://eng.mst.dk/topics/air/>

Danmark indførte i 2008 de første emissionsnormer for brændeovne. Revision af brændeovnsbekendtgørelsen med stramning af emissionsnorm for nye brændeovne blev offentliggjort den 26. januar 2015. Der vil efterfølgende blive udarbejdet en vejledning til brug for kommunal administration af bekendtgørelsen.

Danmark har arbejdet for, at der også indføres emissionsnormer for brændeovne i EU, da luftforurening er grænseoverskridende. EU-landene har under ECO-design direktivet i efteråret 2014 besluttet, at der fra 2022 skal gælde miljøkrav til brændeovne i alle EU-landene, svarende til de krav, der gælder i den nye danske bekendtgørelse. Meget få lande har i dag grænseværdier for partikler som i Danmark, så de nye europæiske forventes at medføre en stor miljøeffekt.

Danmark afholder årligt informationskampagner om korrekt brug af brændeovne med særlig fokus på reduktion af partikelforureningen i optændingsfasen, men også med vægt på anvendelsen af rent og tørt træ, masser af luft til forbrændingen og betydningen af at skifte til en ny, moderne brændeovn. Der er i perioden 2008-14 givet støtte til udvikling og demonstration af renere brændeovnsteknologier (MUDP) for over 20 mio. kr.

Der er gennemført en samlet sundhedsfaglig vurdering af partiklers sundhedspåvirkning i 2013.

Som nævnt i anbefaling 8, blev Ren luft til danskerne fremlagt i juni 2014. I den forbindelse blev afsat 75 mio. kr. i 2014-16 med fokus på reduktion af partikler.

IMO's krav til skibsbrændstoffer er vedtaget i EU-direktiver og implementeret i dansk lovgivning. Det betyder, at der fra 1. januar 2015 er en grænse på 0,1 pct. for svovlindholdet i skibsbrændstoffer, der anvendes i alle farvandene omkring Danmark. Reduktionen i svovlindholdet giver også en reduktion i partikeludledningen på ca. en tredjedel. Der er fulgt op på de nye regler med en styrket overvågning af skibes svovlemissioner fra 2015. Kontrollen vil ske både fra luften, broer og i danske havne.

Overvågningen af partikelforurening i Danmark er styrket med yderligere bevilling til partikelmålinger under puljen til Miljø og Sundhed (ca. 1 mio. kr./år). Hertil kommer 1,5 mio. kr. i 2012-14 til styrkelse af arbejdet med emissionsopgørelser. I 2014 blev der afsat midler til etablering af én ekstra målestation dedikeret til at vurdere partikelemission fra brændeovne.

Anbefaling 8: Fortsætte med at tilskynde til tilstedeværelsen af økonomisk og miljømæssigt attraktive offentlige transportsystemer i byområder. Styrke styringen af transportefterspørgslen for at begrænse brugen af personbiler i overbelastede områder. Implementere Cykelstrategien 2007. Adressere problemstillingen omkring luftforurenende emissioner fra skibe.

Togfonden DK

Med aftalen om En moderne jernbane – udmøntning af Togfonden DK af 14. januar 2014 blev der afsat 28,5 mia. kr. til et historisk løft og massive investeringer af den danske jernbane. Dette løft indebærer bl.a., at Timemodellen gennemføres, og at størstedelen af jernbanen i Danmark elektrificeres frem mod midten af 2020'erne. Det betyder, at man fremover kan køre i moderne, klimavenlige el-tog på en time mellem de største byer i Danmark.

Samtidig giver elektrificeringen mulighed for at køre med el-drevne togsæt (f.eks. højhastighedstog til Timemodellen), som vil gavne miljøet og klimaet. Der er således lagt op til et markant strategisk skifte for togmateriel i Danmark fra dieseltog til el-tog i fjern- og regionaltogtrafikken. CO₂-reduktionen ved at elektrificere forventes at blive 170.000 ton pr. år. Til sammenligning udleder det nationale danske jernbaneselskab (DSB) i dag omkring 180.000 ton CO₂ pr. år ved kørsel med dieselmateriel. Elektrificeringen forventes således på sigt næsten at fjerne hele dette udslip. Indførelsen af timemodellen betyder yderligere, at der alt andet lige vil blive udledt ca. 50.000 ton CO₂ mindre om året fra biltrafikken,, hvilket primært skyldes, at flere bilister skønnes at skifte til kollektiv trafik på grund af hurtigere rejsetider. Togfonden forventes derfor at medføre en samlet reduktion på 220.000 tons CO₂ pr. år.

Ud over indførelse af Timemodellen og elektrificering gennemføres blandt andet hastighedsopgraderinger af en lang række regionale baner, etablering af en helt ny jernbane til Billund Lufthavn, forbedringer af gods- og passagertrafikken på jernbanen i Nordjylland og udbygning af Ny Ellebjerg station, som bliver en af hovedstadsområdet nye trafikale knudepunkter. De hurtigere og forbedrede togforbindelser forventes at få flere til at vælge toget, som bliver mere attraktivt og konkurrencedygtigt i forhold til bilen.

Trængselskommission

Med aftalen om bedre og billigere kollektiv trafik fra 2012 blev nedsat en Trængselskommission, som skulle komme med forslag til initiativer til at nedbringe trængsel og luftforureningen i hovedstadsområdet. Trængselskommissionen afgav sin betænkning i september 2013.

Trængselskommissionen anbefalede bl.a. etablering af en metro til Sydhavnen i København, puljer til busfremkommelighed, supercykelstier mv. Initiativer, der vil effektivisere transportsystemet i Hovedstadsområdet og medvirke til, at flere benytter den kollektive trafik, og at den enkelte rejse resulterer i mindre belastning af miljø og klima.

Med afsæt i kommissionens forslag har forligskredsen bag Bedre og billigere kollektiv trafik afsat midler til bl.a. supercykelstier, busfremkommelighed mv. I forligskredsen er det desuden besluttet at undersøge en række af Trængselskommissionens forslag nærmere, før der tages endelig stilling til dem. Hertil kommer, at der i samarbejde med Københavns Kommune er tilvejebragt finansiering til at anlægge en ny metro til Sydhavnen.

Initiativerne styrker mobiliteten for brugere af den kollektive trafik og cyklister og indebærer også en lille reduktion i trafikens bidrag til luftforurening.

Udvidelse af metronettet i København

Der er i de seneste år investeret massivt i udbygningen af metron for at forbedre den kollektive trafik i København. Staten og Københavns Kommune har i 2012 og 2014 indgået aftaler om udvidelse af Metrocityringen, der på nuværende tidspunkt etableres i København og Frederiksberg med afgreninger til både Nordhavnen og Sydhavnen. Med aftalerne udvides metronettet med 2 stationer til Nordhavnen og 5 stationer til Sydhavnen, der ved færdiggørelsen vil supplere de eksisterende 22 metrostationer og Cityringens kommende 17 stationer.

Cykelpuljen 2009-2014

I Cykelstrategien fra 2007 er der beskrevet 12 hovedindsatser rettet mod den statslige cykelinfrastruktur og mod relevante myndigheder, herunder særligt kommuner og organisationer. Ikke mindst udmøntningen af en cykelpulje på 1 mia. kr. i årene 2009-2014 aftalt mellem forligspartierne bag Aftale om en grøn transportpolitik har bidraget til en indfrielse af indsatsområderne i Cykelstrategien 2007. Midlerne er særligt gået til kommunale cykelbyprojekter, projekter i virksomheder og organisationer, projekter med konkrete tiltag til en forbedret trafiksikkerhed for cyklister til og projekter, der indeholder konkrete forslag til at skabe opmærksomhed omkring cykelprojekter. Kriterier for prioritering af projekter har været transportmiddelvalg og adfærdsregulering, sammenhæng i transportnettet og fremkommelighed, tryk og sikkerhed, innovation og relevans, formidling og borgerinddragelse, service og faciliteter samt omkostninger. I udmøntningen af cykelpuljen 2009-2014 er der prioriteret i alt 386 projekter, hvoraf 46 er på statsveje. Forligspartierne bag Aftale om en grøn transportpolitik har herudover afsat 50 mio. kr. til cykelpuljen 2015. Ud over midler til cykling i regi af forligspartierne bag Aftale om en grøn transportpolitik blev der i 2012 i Aftale om bedre og billigere kollektiv trafik afsat 189 mio. kr. til supercykelstier i de større byer. Ydermere blev der i 2014 udmøntet 40 mio. kr. til supercykelstier og cykelparkering, og i 2015 er der afsat 140 mio. kr. til supercykelstier og cykelparkering.

I 2014 udkom Transportministeriet med en ny national cykelstrategi Danmark – op på cyklen! Strategiens fokusområder er hverdagscykling, aktiv ferie og fritid samt nye og sikre cyklister.

Luftforurening fra skibe

Som beskrevet i anbefaling 7 er der fra 2015 nye svovlkrav til skibe i farvandene omkring Danmark, og Danmark har haft som høj prioritet at styrke kontrol og håndhævelse af reglerne i både danske havne og fra luften, således at alle skibe i dansk farvand potentielt kontrolleres, og der efterfølgende kan finde en håndhævelse sted i Danmark eller næste havn, skibet anløber.

Danmark arbejder aktivt for etablering af NOx-emissionskontrolområder i Østersøen og Nordsøen.

Udviklingen af ny teknologi til overholdelse af svovl og NOx-krav for skibe i Østersøen og Nordsøen har haft stor prioritet for det Miljøteknologiske Udviklings- og Demonstrationstøtteprogram (MUDP).

Anbefaling 9: Integrere transport- og miljøpolitik. Opsætte kvantitative mål, udvide brugen af efterspørgselsdrevet forvaltning og lette samarbejdet mellem statslige og regionale myndigheder og berørte parter.

Jf. anbefaling 8 er der taget en del tiltag på transportområdet, der også kommer miljøet til gavn.

I 2008 kom trafikudspillet "Bæredygtig transport – bedre infrastruktur", der fremmer mere bæredygtige transportmønstre (investeringer i kollektiv transport, cykelfremme osv.).

Togfonden (2014) vil betyde en elektrificering af hele det danske jernbaneland og dermed en udfasning af diesellokomotiver. Dette vil igen give en reduktion i både NOx- og partikelforurening.

Det fremgår af den danske energistrategi fra 2011, Energistrategi 2050 – fra kul, olie og gas til grøn energi, at som følge af EU's klima- og energipakke har DK en målsætning om, at andelen af vedvarende energi i transportsektoren skal være på 10 pct. i 2020.

Center for grøn transport, 2009-2013, havde bl.a. til opgave at energimærke biler, rådgive i forbindelse med offentlige indkøb mv. Centeret har desuden støttet forsøgsprojekter omkring elbiler, elbusser, adfærdsændringer i forbindelse med mobilitet og teknologiudvikling i transportsektoren mv. Efterfølgende er Center for transport, miljø og klima blevet etableret (2013-), der bl.a. har til opgave at arbejde med analyser af grønne transportløsninger.

Certificeringsordning for transportvirksomheder og kommuner, der ønsker at arbejde for en grønnere profil på transportområdet er udviklet af Trafikstyrelsen. Kommuner og virksomheder, der certificeres, sætter mål for, hvor meget de ønsker at reducere deres CO₂-udledning indenfor en 12-måneders periode. Indtil videre er 3 kommuner og 11 virksomheder certificeret under ordningen.

Anbefaling 10: Fortsætte med at forbedre energieffektiviteten (f.eks. transport- og byggesektoren, den offentlige sektor, distributionselskaber). Gennemgå energibeskatningen for at etablere passende priser.

I 2008 blev indgået en energiaftale gældende fra 2008 til 2011. I forhold til energieffektivisering blev der med aftalen etableret Videncenter for energibesparelser i bygninger samt skærpet krav til energieffektivisering i staten. Derudover blev det besluttet, at energiforbrug i nybyggeri skal reduceres med 75 pct. i 2020 i forhold til 2006, bl.a. ved at indføre lavenergiklasser for 2015 og 2020.

I november 2011 udkom energistrategien Vores energi. Målet med strategien er et dansk samfund baseret på 100 pct. vedvarende energi i 2050. Udover at øge andelen af vedvarende energi er energieffektivisering og- besparelser en meget væsentlig del af strategien. Vores energi blev udmøntet i en politisk aftale af marts 2012. Energiaftalens samlede initiativer resulterer i, at bruttoenergiforbruget reduceres med 7,6 pct. i 2020 i forhold til 2010. Som del af denne energiaftale blev energiselskabernes indsats for energibesparelser genforhandlet, og målene for indsatsen blev strammet og udmøntet i aftale af 13. november 2012. Det betyder, at energiselskaberne skal realisere energibesparelser i 2013 og 2014 på 2,6 pct. af det endelige energiforbrug ekskl. transport i forhold til indsatsen i 2010-2012. Fra 2015 til 2020 stiger denne årlige forpligtelse til 2,9 pct.

Energieffektivisering af produkter og apparater har stor betydning for forbedring af energieffektiviteten, vigtigst er ecodesignkrav og energimærkning af produkter. Krav til ecodesign og energimærkning er løbende blevet revideret – senest ved lov af henholdsvis 2011 og 2012. Der bliver løbende vedtaget nye forordninger for produkter, og på nuværende tidspunkt dækker ecodesignkravene 24 produktgrupper, hvoraf 14 også har energimærkning.

I maj 2014 blev strategi for energirenovering af bygninger lanceret. Strategien indeholder 21 initiativer til fremme af energirenovering i den eksisterende bygningsmasse. Det er forventningen, at disse initiativer kan medføre en reduktion i nettoenergiforbruget til opvarmning og varmt vand i eksisterende bygninger med 35 pct. frem mod 2050.

Frem til Energiaftalen 2008 havde særlig energiintensive produktioner (såkaldt tung proces) en CO₂-afgift på omkring 25 kr. pr. ton CO₂ på fossile brændsler. Efter særlige aftaler om energieffektiviseringer kom satsen ned på ca. 3 kr. pr. ton CO₂. Den almindelige sats for husholdninger og for den del af erhvervslivets forbrug, der ikke var tung proces, udgjorde ca. 90 kr. pr. ton CO₂. Med Energiaftalen af 2008, der blev

implementeret i 2010, blev CO₂-afgiften ensrettet, hvorefter alle skulle betale den forventede kvotepris på 150 kr. pr. ton CO₂. Størstedelen af det kvoteomfattede område er fritaget for CO₂-afgift.

Med aftalen om lavere skat blev energifgifterne samt CO₂- og svovlafgiften indekseret fra 2008 til 2015. Med Forårspakke 2.0 videreføres indekseringen efter 2015. Efter 2015 reguleres afgiftssatserne årligt efter udviklingen i nettoprisindekset, hvorved afgifterne bevarer samme reale niveau. Erhvervenes energifgifter vedr. proces er på niveau med EU's minimumsafgifter og indekseres ikke.

3. Vand (anbefaling 11-16)

Anbefaling 11: Foretage en omfattende vurdering af den økonomiske og miljømæssige effektivitet af foranstaltninger til bekæmpelse af vandforurening i forskellige sektorer (kommunale, industri, landbrug), som led i gennemførelsen af EU's vandrammedirektiv.

Forud for fastlæggelsen af indsatsen i vandplanerne 2009-2015 gennemførtes et omfattende analysearbejde i tværministerielle udvalg (de såkaldte Virkemiddeludvalg I og II). Disse arbejder kan generelt betegnes som udtryk for en cost-effectiveness-tilgang, hvor fokus er på, hvordan den målsatte gode tilstand kan realiseres med færrest mulige omkostninger til følge.

I tillæg til dette grundlag er der til brug for fastlæggelsen af indsatsen i de udkast til vandområdeplaner for 2015-2021, der blev sendt i offentlig høring den 22. december 2014, udarbejdet fornyede omkostnings- og effektivvurderinger for de anvendte virkemidler. Dette omfatter eksempelvis fornyede virkemiddelkataloger, der inddrager den seneste forskningsmæssige viden, f.eks. om reduktion af kvælstoftilførslen til kystvande og forbedring af den økologiske tilstand i vandløb.

For vandløbsindsatsen gælder endvidere, at kommunerne under inddragelse af interessenterne på området har haft mulighed for at komme med forslag til indsatsprogrammerne for vandområdeplanerne 2015-2021. Dette er sket inden for en økonomisk ramme og med statslige minimumskrav til de miljømæssige forbedringer. Viden om lokale forhold er således inddraget i fastlæggelsen af et omkostningseffektivt indsatsprogram for vandløb.

På denne baggrund er det vurderingen, at der i grundlaget for udarbejdelse af vandplanerne 2009-2015 og høringsudkast til vandområdeplanerne 2015-2021 indgår en omfattende vurdering af den økonomiske og miljømæssige effektivitet af virkemidlerne.

Det fremgår bl.a. af den politiske aftale om Vækstplan for Fødevarer fra april 2014, at der skal udarbejdes en mere målrettet regulering af landbruget (se også under anbefaling 12). Anvendelsen af kvælstof forventes således fremadrettet at skulle reguleres ud fra sårbarheden for det enkelte område. De første elementer af en målrettet regulering forventes indfaset fra 2016. I januar 2015 blev nedsat et tværministerielt udvalg, der bl.a. skal beskæftige sig med udviklingen af de konkrete modeller for en målrettet regulering, der kan reducere kvælstoftilførslen yderligere og på en omkostningseffektiv måde. Udvalget forventes at færdiggøre sit arbejde, så resultaterne heraf kan indgå i de endelige vandområdeplaner 2015-2021.

Anbefaling 12: Overveje yderligere anvendelse af økonomiske instrumenter til at behandle diffus forurening. Målrette finanspolitiske incitament mod miljøresultater og forbedre omkostningseffektiviteten.

Som også beskrevet under anbefaling 3 benytter Danmark i vid udstrækning økonomiske reguleringsinstrumenter. Som eksempel på økonomisk regulering af diffus forurening ændret eller indført siden 2007 kan nævnes indførslen af en NOx-afgift i 2010.

Den 1. juli 2013 trådte en omlægning af afgiften på bekæmpelsesmidler i kraft. Afgiften er for pesticider ændret fra en værdiafgift til en mængdeafgift differentieret efter sundheds- og miljøkriterier. Med den nye afgift bliver de pesticider, der er mest miljø- og sundhedsmæssigt belastende, pålagt den højeste afgift og

de mindst belastende den laveste afgift. Afgiften fastsættes ud fra pesticidernes egenskaber, herunder deres risiko for udvaskning til grundvandet. I sprøjtemiddelstrategien 2013-2015 er målsætningen en 40 pct. reduktion i belastningen målt i forhold niveauet i 2011.

Hidtil er landbrugets udledning af kvælstof og fosfor bl.a. blevet reguleret af et kvotesystem, der fastsætter kvælstofforbrug ud fra afgrødevalg og marktype. Som opfølgning på Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger er det i vækstplanen for 2014 besluttet at indføre en mere målrettet arealregulering. Et tværministerielt udvalg arbejder på flere modeller for, hvordan målrettet arealregulering kan gennemføres. Med en yderligere målretning af anvendelsen af næringsstoffer gives mulighed for både en mere optimal landbrugsproduktion og en bedre beskyttelse af natur og vandmiljø. En differentieret regulering giver mere fleksibilitet og mulighed for en mere omkostningseffektiv placering af virkemidler i forhold til reduktion af næringsstoffer. Udvalget præsenterer efter sommerferien 2015 et beslutningsoplæg, således at der kan træffes endelig beslutning om hvilken model for målrettet arealregulering, der skal indføres. Beslutningen træffes i sammenhæng med niveauet for indsatsbehovet i vandområdeplanerne 2015-2021.

Anbefaling 13: Fremskynde identifikation af områder med høj risiko for næringsstoffer og pesticidforurening og indføre foranstaltninger til at beskytte dem, herunder etablering af grundvandsbeskyttelseszoner, 9 meter bufferzoner langs vandløb og randzoner omkring søer.

Der er ved ændring af miljøbeskyttelsesloven i juni 2011 indført forbud mod anvendelse af sprøjtemidler, gødsning og dyrkning inden for en obligatorisk beskyttelseszone på 25 meter omkring alle borer, som indvinder drikkevand til almene vandforsyninger. Dermed reduceres forureningen af grundvand med næringsstoffer og pesticider.

Der er udlagt 9 meter gødsknings-, dyrknings- og sprøjtningsfrie randzoner langs udvalgte åbne vandløb i det åbne land samt søer større end 100 m². Lovens anvendelsesområde er afgrænset til 4 kriterier af vandløb og søer:

- Offentlige vandløb
- Vandløb og søer, som er omfattet af lovpligt om 2 m bræmmer
- Vandløb og søer, hvor der ikke må foretages ændringer udover sædvanlig vedligeholdelse (områder udpeget efter naturbeskyttelseslovens § 3)
- Vandløb og søer omfattet af de statslige vandplaner

Randzonerne omfatter ca. 25.000 ha og er implementeret i lov om randzoner af d.15. juli 2014.

Naturstyrelsen afslutter i 2015 sin detaljerede kortlægning af grundvandet inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger. Gennem grundvandskortlægningen afgrænses indsatsområder, som omfattes af indsatsplaner til sikring af drikkevandsinteresser mod forurening med nitrat. Miljøministeriet har samtidig gennemført undersøgelser af sand- og lerjorders sårbarhed over for udvaskning af pesticider.

Den igangværende kortlægning af nitratfølsomme områder vil være tilendebragt i 2015, og kortlægning af pesticidfølsomme områder forventes igangsat i 2015 for sandjorder. Miljøministeriet har i februar 2015

fremSAT et lovforslag om fortsat grundvandskortlægning efter 2015 for nyetablerede indvindingsboringer, der ligger udenfor områder med særlige drikkevandsinteresser.

Gennem en bevilling på i alt 40 mio. kr. over finansloven for 2012 og 2013 er der ydet støtte til kommunernes identifikation af boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) samt et rejsehold der hjalp kommunerne i deres udredningsarbejde. Ud af de 40 mio. kr. har kommunerne fået direkte tilskud på ca. 33 mio. kr. Beskyttelsen i BNBO vedrører både næringsstoffer og pesticider samt eventuelle øvrige forureningskilder. Rejseholdet har i 2012-2013 haft kontakt med 87 ud af 98 kommuner, hvor det redegjorde for mulighederne for grundvandsbeskyttelse. Rejseholdet har medført et øget fokus på grundvandsbeskyttelse hos både kommuner og vandforsyninger. Resultaterne fra tilskudsordningen, herunder hvor mange konkrete rådighedsindskrænkninger ordningen har medført, vil blive fastlagt i løbet af 2015.

I forlængelse heraf har Miljøministeren i 2015 lanceret 9 drikkevandsinitiativer, der bl.a. går ud på at udpege sandjorde, der er særligt følsomme områder for sprøjtemidler til brug for kommunernes indsatsplanlægning og styrke den målrettede grundvandsbeskyttelse inden for de såkaldte BNBO'er. Der afsættes således i alt 26 mio. kr. til at sikre, at der i løbet af 2015 og 2016 fastlægges BNBO'er omkring alle drikkevandsboringer.

Anbefaling 14: Styrke grænsefladen mellem vand- og naturbeskyttelse i kølvandet på kommunalreformen og i henhold til mål i Vandmiljøplan III. I særdeleshed fremskynde oprettelsen af nye vådområder og definere økologiske kvalitetsmål for vandløb.

Danmark har i 2006 igangsat den særlige vand- og naturindsats, som gennem naturgenopretningsprojekter skal forbedre natur i habitatområder og medvirke til opfyldelse af EU's vandrammedirektiv. Indsatsen omfatter en række enkeltprojekter fordelt over hele landet, og indebærer nedsat tilførsel af kvælstof og fosfor til sårbare vandområder, indsatser for kloakering i det åbne land, forbedring af fysiske forhold i vandløb, herunder fjernelse af spærringer, genslyngning af vandløb og etablering af gydeområder for laksefisk, samt forbedring af bevaringsstatus i Natura 2000-områder. De sidste af de igangsatte projekter i indsatsen er under færdiggørelse.

Med aftalen om en helhedsplan for natur, miljø og landbrug i 2009 (Grøn Vækst) blev der besluttet indsatser for kvælstofvådområder, fosfor-vådområder og vandløbsrestaurering i medfør af EU's vandrammedirektiv. Indsatserne omfatter en reduktion af tilførslen af kvælstof til fjorde og indre farvande med et indsatsbehov, en reduktion af udledning af fosfor til specifikke søer, som er fosforbelastet, samt en forbedring af de økologiske forhold i bestemte vandløbsstrækninger ved fjernelse af fysiske spærringer, åbning af rørlagte strækninger og udlægning af grus og sten i vandløb.

I 2014 blev der åbnet en national tilskudsordning om frivillige opkøb af dambrug med henblik på at fjerne fysiske spærringer i vandløb. Ved opkøb af dambrug vil tilførslen af næringsstoffer til vandløb endvidere blive reduceret. Der blev givet tilsagn til opkøb af 20 dambrug.

Vådområdeindsatserne blev påbegyndt i 2010, mens vandløbsrestaureringsindsatsen er startet i 2013. I 2012 igangsattes en supplerende vådområdeindsats for yderligere at nedbringe udledning af kvælstof. Der er på nuværende tidspunkt påbegyndt et betydeligt antal projekter. Projekterne bliver gennemført, hvis

forundersøgelsen viser tekniske, ejendomsræssige og økonomiske muligheder for et projekt, samt hvis alle tilladelser opnås.

I 2014 er vedtaget en ny indsats om udtagning af kulstofrige lavbundslande på i alt 2.500 hektar i perioden 2015-17. Dette vil yderligere bidrage med nedsat udledning af CO₂ og kvælstof. Indsatsen igangsættes i 2015. Udtagningsordningen indgår i vandområdeplanerne 2015-2021. Under forudsætning af, at det kommende Landdistriktsprogram vedtages som planlagt, forventes på denne baggrund en samlet udtagning på i alt 5.400 hektar i perioden 2015-2021.

Ordningerne medfinansieres over EU's landdistriktsprogram og fiskeriudviklingsprogram. Den særlige vand- og naturindsats er dog en nationalt finansieret ordning. Både kommuner og staten er operatører i forhold til indsatserne, hvorfor der er aktiveret mange ressourcer til projektgennemførelse.

Nedenstående skema viser mål og aktuel realiseret indsats på udvalgte områder.

Mål samt aktuel realiseret indsats (pr. 1-11-2014)	Mål	Mål	Aktuelt realiseret	Aktuelt realiseret
vådområder:	t N	t P	t N	t P
Særlig vand og naturindsats	605	10	600	8
N-vådområder	1.130		793	
P-vådområder		27,3		1,8

Der er fastlagt økologiske kvalitetsmål (miljømål) for vandløb. Til brug for fastlæggelse af den økologiske tilstand og miljømål for vandløb til vandområdeplanerne 2015-2021 anvendes således interkalibrerede indeks for hvert af de biologiske kvalitetselementer smådyr, fisk og planter.

Anbefaling 15: Bevæge sig mod vandområdeplaner i henhold til de nye vanddistrikter. Især forberede vandplaner som krævet i EU's vandrammedirektiv.

Vandplanlægningen i Danmark med henblik på at sikre god tilstand i vandmiljøet gennemføres i henhold til bestemmelserne i vandrammedirektivet. Vandplanerne 2009-2015 blev således offentliggjort i oktober 2014, efter at de i 2013 var i en fornyet 6 måneders offentlig høring.

Udkast til de kommende vandområdeplaner for perioden 2015-2021 blev sendt i offentlig høring den 22. december 2014, og forventes endeligt godkendt senest den 22. december 2015 i henhold til bestemmelserne i vandrammedirektivet.

Vandområdeplanerne 2015-2021 er udarbejdet i henhold til lov om vandplanlægning, som Folketinget vedtog i 2013. Dette nye koncept for den danske vandplanlægning letter de administrative byrder forbundet med gennemførelsen af vandområdeplanerne, herunder forenkler høringsprocedurer og reducerer krav til kommunernes lokale planlægning.

Lov om vandplanlægning fastlægger ligeledes rammerne for, at kommunerne i løbet af 2014 kunne udarbejde forslag til indsatsprogram for vandløbsindsatsen under inddragelse af både lokale og landsdækkende interessenter. Kommunernes og vandrådernes forslag til indsatsprogrammer er i meget vidt omfang lagt til grund for det udkast til indsatsprogram, der er udsendt i offentlig høring sammen med

vandområdeplanerne. I løbet af 2015 vil Naturstyrelsen foretage en evaluering med henblik på at afdække, om arbejdsopgaverne for kommuner og vandråd skal udvides i forbindelse med planlægningen af tredje planperiode.

Der er med vandplanerne fastsat en tidsramme for gennemførelsen af indsatserne. Dette gælder således også forbedret spildevandsrensning for husstande i spredt bebyggelse, hvor indsatsen følger af lovkrav fastsat i 1997, men hvor der ikke før vandplanerne 2009-2015 har været fastlagt krav til, hvornår indsatsen skulle være afsluttet.

Anbefaling 16: Øge effektiviteten af den offentlige vandforsynings- og spildevandsforvaltning, navnlig ved at udnytte stordriftsfordele i kølvandet på kommunalreformen og i henhold til de foreslåede mål i vandsektorreformen.

Vandsektorloven, som blev vedtaget i 2009, har som formål at sikre en vand- og spildevandsforsyning af fortsat høj sundhedsmæssig og miljømæssig kvalitet under hensyn til forsyningssikkerheden og naturen. Det er endvidere formålet, at forsyningen skal drives på en effektiv måde, der er gennemsigtig for forbrugerne.

En evaluering gennemført af konsulentvirksomheden Deloitte i 2013 viser, at loven har medvirket til at øge effektiviteten i vand- og spildevandselskaberne. Selskabernes drift er således blevet effektiviseret med godt 700 mio. kr. i årene 2010-2013. Dette er opnået ved at omdanne de kommunale forsyninger til selvstændige selskaber og ved benchmarking af driftsomkostningerne og prisloftstyring af vandselskabernes driftsomkostninger. Evalueringen viser, at der kun i begrænset omfang er sket en konsolidering i sektoren.

Evalueringen viser endvidere, at der stadig er et betydeligt potentiale for effektivisering i sektoren. Deloitte har opgjort effektiviseringspotentialen for driftsomkostningerne til mellem 1 og 1,3 mia. kr. i den nuværende struktur (svarende til godt 10 pct. af de samlede årlige omkostninger) og et betydeligt større potentiale ved en konsolidering i sektoren.

Der er på baggrund af evalueringen indgået en politisk aftale om, at sektoren skal effektiviseres med 1,3 mia. kr. frem mod 2020.

4. Natur og biodiversitet (Anbefaling 17-21)

Anbefaling 17: Etablere nationalparker i prioriterede bevaringsområder og præcisere deres rolle i forhold til andre beskyttede områder. Udarbejde forvaltningsplaner for alle beskyttede områder, herunder Natura 2000-områder, hvor der indarbejdes biodiversitetsmål og indikatorer for økologisk integritet samt etablere et korridor-netværk, der forbinder de beskyttede områder. Udvikle og vedtage målsætninger for økosystemkvalitet for landbaseret og akvatiske naturtyper som led i gennemførelsen af EU's habitat-og vandrammedirektiver.

Fire nationalparker er blevet etableret og omfatter unik natur: 1) Nationalpark Thy (2008) indeholdende f.eks. Atlantisk Klithede, 2) Nationalpark Mols Bjerge (2009) indeholdende f.eks. kystområder, kær og truet løvskov 3) Nationalpark Vadehavet (2010) indeholdende lavtliggende marine områder, marskområder og ådale samt 4) Skjoldungernes Land (2015), som bl.a. indeholder strandegne og kystskrænter, varierede skove samt søer, moser, enge og vandløb. Ifølge Nationalparkloven etableres nationalparkerne via frivillige aftaler med lodsejerne.

I oktober 2014 blev Naturplan Danmark offentliggjort. Den udgør den nationale biodiversitetsstrategi 2014-2020 (se også anbefaling 18). Planen forventes at kunne føre til væsentlige positive effekter for bevarelsen af biodiversiteten.

Et af de vigtigste initiativer i Naturplan Danmark er Grønt Danmarkskort, som består af et kort over, hvor naturen er, og hvordan den kan bindes bedre sammen. Grønt Danmarkskort vil gradvist gå fra kort til virkelighed, når vi f.eks. rejser ny skov og genopretter natur. Kortets rygmærke er eksisterende værdifulde naturligt forekommende levesteder for arter, der er truede og sjældne (rødlistede arter) samt de vigtigste naturområder. Kortet viser, hvor den eksisterende værdifulde natur er lokaliseret og skal udgøre den strategiske ramme for naturbeskyttelsespolitikken og den kommunale planlægningsproces.

Derudover indfører Naturplan Danmark et forbud mod gødskning og sprøjtning på § 3-beskyttede naturområder. Regeringen vurderer, at forbuddet imod gødskning i praksis får betydning for eng- og strandengsarealer, hvorpå der har været en hidtidig lovlig drift med gødskning, svarende til ca. 36.400 ha. For de øvrige naturtyper, der er omfattet af den foreslåede bestemmelse, gælder som udgangspunkt allerede et forbud mod gødskning. Arealer, der anvendes til afgræsning for økologiske husdyr, undtages fra forbuddet mod gødskning for at understøtte målsætningen om at styrke økologisk jordbrug

Den første fase af Natura 2000-planer 2009-15 blev lanceret i 2011 og dækker 246 Natura 2000-områder. Målsætningen er at sikre eksisterende Natura 2000-arter og naturtyper indenfor Natura 2000-områder eller ændre en negativ udvikling for udvalgte arter og naturtyper. I december 2014 blev 252 Natura 2000-planer 2016-21 sendt i 3 måneders offentlig høring. Planerne indeholder områdebeskrivelser, beskyttelsesmålsætninger og en handleplan samt baselineundersøgelser og en strategisk miljøvurdering for hvert af de 252 områder og forventes vedtaget i efteråret 2015. Planerne skal følges op af lokale handleplaner udarbejdet af kommuner og ejere af statslige arealer.

Naturplanerne er finansierede via nationale midler og EU-finansiering, og der forventes afsat ca. 2 mia. kr. 2016-2021. Heraf er der i perioden 2016-2018 planlagt afsat ca. 960 mio. kr., hvoraf finansiering via landdistriktsmidlerne udgør ca. 767 mio. kr. Derudover forventes vandplanerne som følge af

vandrammedirektivet at sikre eller forbedre eksisterende naturkvalitet i f.eks. vandløb, større søer og kystvande.

Anbefaling 18: Udvikle tidsbestemte mål for den nationale natur- og biodiversitetshandlingsplan, herunder integration af biodiversitetshensyn i landbrug, fiskeri og andre sektorpolitikker. Udvikle og gennemføre en samlet planlægning med en havbrugsplanlægningskomponent og med kumulativ vurdering af påvirkning og scenarier for klimaændringer.

I oktober 2014 offentliggjorde den danske regering Naturplan Danmark, som udgør den nationale biodiversitetsstrategi 2014-2020. Planen er baseret på en vision om, at Danmark i 2050 er et grønnere land med mere mangfoldig natur og et land, hvor de internationale beskyttede områder (EU-direktiver, Ramsar Konventionen, Verdensarvs Konventionen), nationalparker, store ekstensive løvskove og de vigtigste habitater for truede arter, vil være mere sammenhængende. Planen fokuserer på 3 hovedområder: Mere plads og mere sammenhæng i naturen, styrket indsats for vilde planter og dyr samt bedre muligheder for fællesskab gennem naturoplevelser og friluftsliv. Naturplan Danmark indeholder en række konkrete handlinger og tiltag, som kan fremme udviklingen mod den generelle vision og bidrage til at nå målene i EU's naturdirektiver og EU's biodiversitetsstrategi samt de globale Aichi-mål under Biodiversitetskonventionen.

Adskillige initiativer i Naturplan Danmark ventes at fremme integrationen af biodiversitetshensyn i landbruget frem mod 2020:

- Ca. 4500 ha. kulstofrige lavbundsområder ventes at blive taget ud af drift med henblik på at forbedre biodiversiteten og reducere CO₂ emissionen
- 8000 ha. nye vådområder indenfor eksisterende landbrugsområder ventes at blive etableret for at reducere udledningen af næringsstoffer til vandmiljøet
- Styrkelse af kendskab blandt landmænd til muligheder for at udnytte eksisterende subsidier til at forbedre naturbeskyttelsen og fremme af nyttiggørelse af biomasse i områder, hvor øget biomasseproduktion kan reducere udledningen af næringsstoffer
- Etablering af informationsindsatser gennem Landmænd som ambassadør for naturen- initiativ

Hvad angår fiskeri, har Danmark introduceret fiskeriregulering af rev indenfor nogle af Natura 2000-områderne. Fiskeri på rev i de resterende Natura 2000-områder vil blive reguleret i perioden frem mod 2021 og omfatter forbud mod bundslæbende redskaber på stenrev og beskyttelse mod garn- og trawlfiskeri på boblerev. I 2015 vil Danmark have fastlagt mål i medfør af vandrammedirektivet, der skal skabe og fastholde god miljøtilstand i ferske vand og kystområderne. Det er vedtaget at etablere en række marine beskyttede områder i Kattegat. I de udpegede områder vil fysiske forstyrrelser af havbunden (bundtrawling, råstofindvinding og klappning) ikke blive tilladt. Forslaget skal i offentlig høring og godkendes endeligt i EU, inden beskyttelsen kan træde i kraft.

Danmark forbereder ny lovgivning om maritim fysisk planlægning i form af en ny lov om havplanlægning. Loven skal sikre grundlaget for en helhedsorienteret, økosystembaseret planlægning på tværs af sektorinteresser såsom energi, fiskeri, transport og miljø. Der skal i den forbindelse tages hensyn til samspillet mellem land og hav. Loven forventes at træde i kraft i 2016. Den første samlede havplan for

Danmark vil foreligge senest i 2021. Initiativet skal ses som led i implementering af EU-direktiv (2014/89/EU) om rammerne for maritim fysisk planlægning.

Anbefaling 19: Justere niveauer for økonomiske incitamenter og revidere de juridiske rammer for arealanvendelse for at øge bevaring af biodiversitet, produktion af økosystemtjenester (f.eks. reduktion af kvælstof og fosforudvaskningen) og grundvandsbeskyttelse (f.eks. i prioriterede forurenede områder) på privat jord.

Tilskudsordninger for skov er målrettet til beskyttelse og pleje af levesteder og værdifulde skovarealer. Fra 2013 uddeles især tilskud med det særlige formål at beskytte skovnaturtyper og -arter som opfølgning på Natura 2000-planer og -handleplaner. Der ydes bl.a. tilskud til urørt skov, særlige driftsformer, beskyttelse af gamle træer til død og henfald samt pleje af levesteder for flagermus og hasselmus.

Ved tilskud til gentilplantning efter stormfald fremmes benyttelsen af robuste træarter, herunder hjemmehørende løvtræarter.

Tilskudsordningen til privat skovrejsning prioriterer hjemmehørende træarter, og bryn sammensættes af hjemmehørende arter. Skovrejsningsordningen prioriterer projekter og tildeler højere støtte til projekter inden for områder med særlige drikkevandsinteresser, og det planlægges fremadrettet også at gælde for indvindingsoplande for almene vandforsyninger samt for områder omfattet af et fremtidigt kort over vigtige naturområder og arter i Danmark (Grønt Danmarkskort).

Grønt Danmarkskort er et styringsredskab i Naturplan Danmark med henblik på målretning af økonomiske incitamenter (Grønt Danmarkskort er nærmere beskrevet under anbefaling nr. 17). Det er bl.a. meningen, at kortet over tid skal medvirke til at sikre bedre sammenhæng i naturen ved at tilskud til etablering af mere ny natur lokaliseres på baggrund af Grønt Danmarkskort. Grønt Danmarkskort forventes, ud over at understøtte målretningen af skovtilskuddene, således også at understøtte målretningen af øvrige tilskudsordninger i det åbne land.

I 2012 blev vedtaget en handlingsplan for økologisk jordbrug, der har som målsætning at fordoble det økologiske areal inden 2020. I januar 2015 er offentliggjort en Økologiplan Danmark, der følger op på tidligere indsatser, blandt andet gennem fokus på økologi i offentlige kantiner og på offentlige arealers omlægning til økologi.

Vedrørende indsatsen for vådområder henvises til beskrivelsen under anbefaling 14.

Anbefaling 20: Udvide restaureringsprojekter for store økosystemer, herunder større floder og fremtidige nationalparker for at genetablere deres evne til at producere økosystemtjenester og til understøttelse af biodiversitet.

Vandløbsrestaureringsindsatsen er forøget betydeligt siden seneste OECD-review i 2007 med henblik på at bidrage til realisering af målene om god økologisk tilstand i vandløb, som de er fastsat i vandrammedirektivet. Først med aftalen om en helhedsplan for natur, miljø og landbrug (Grøn Vækst) fra 2009, hvor der til indsatsen i vandplanerne 2009-2015 blev afsat 390 mio. kr. til restaurering af vandløb i form af bl.a. udlæg af gydegrus, åbning af rørlagte vandløbsstrækninger og fjernelse af spærringer. Hertil kommer de knap 700 mio. kr. der ventes afsat til indsatsen i vandområdeplanerne 2015-2021, som er sendt

i offentlig høring i december 2014. I høringsudkastet til de kommende vandområdeplaner er virkemidlerne udvidet til bl.a. også at omfatte egentlige genslyngninger af tidligere udrettede vandløb.

Den samlede vandløbsindsats i vandområdeplanerne (2009-2021) forventes på denne baggrund at kunne forbedre den økologiske tilstand for mere end 4.000 km vandløb. Indsatsen er samtidig udbredt til at være en generel tilskudsordning, hvor kommunerne ansøger staten om tilskud til forundersøgelse og gennemførelse af de enkelte indsatser i vandplanernes indsatsprogrammer. Der er således tale om en landsdækkende indsats og ikke alene enkeltstående større projekter

I medfør af nationalparkloven er der udpeget 4 nationalparker. Bestyrelserne for de enkelte nationalparker har gennem frivillige aftaler med de pågældende lodsejere mulighed for at gennemføre initiativer, der fremmer områdernes evne til at producere økologiske ydelser og understøtter biodiversiteten (Nationalparker er endvidere behandlet under anbefaling 17).

Anbefaling 21: Accelerere hastigheden for miljøcertificering af dambrug.

Danmark har i dag godt 200 ferskvandsdambrug, som tilsammen producerer godt 26.000 tons fisk. Hertil kommer en saltvandsproduktion i FREA-anlæg, indpumpningsanlæg og havbrug, som tilsammen dækker godt 25 anlæg med en samlet produktion på godt 11.000 tons. Dette svarer i store træk til den produktion, der var i 2007.

Siden 2006 er der sket to store lovgivningsmæssige ændringer. Den første var muligheden for at etablere modeldambrug gennem modeldambrugsordningen fra 2006, og den anden var en helt ny bekendtgørelse for ferskvandsdambrug med mulighed for regulering på udlederkontrol i 2012. Dette har medført, at en del af branchen har omlagt til højeffektive produktioner med meget lav miljøbelastning. Disse moderne anlæg (35 stk.) står nu for 50 pct. af den samlede produktion og er alle miljøgodkendt.

Status er, at ca. 60 dambrug fortsat ikke er miljøgodkendte, hvilket svarer til 27 pct. af virksomhederne. Det skal tilføjes, at en række af disse virksomheder har ansøgt om støtte til afvikling af deres produktion. Indtil videre er der givet tilsagn til afvikling af 10 af anlæggene, men flere kan forventes at få tilskud.

Miljøministeriet søger at fremme processen med miljøgodkendelse af dambrug ved at udarbejde en vejledning til kommunerne om reglerne om og processen for miljøgodkendelse af dambrug.

5. Integration af miljøhensyn i økonomiske beslutninger (Anbefaling 22-26)

Anbefaling 22: Fortsætte med at benytte og, hvor det er relevant, at udvide brugen af miljøafgifter for at internalisere eksternaliteter. Justere skattesatser for inflation.

Som beskrevet i anbefaling 3 benytter Danmark fortsat aktivt afgifter i forhold til energi- og miljøområdet.

Som beskrevet under anbefaling 10 bliver energiafgifterne samt NOx-, CO₂- og svovlafgiften fremover årligt indekseret efter udviklingen i nettoprisindekset, hvorved afgifterne bevarer samme reale niveau.

Erhvervenes energiafgifter vedr. proces er på niveau med EU's minimumsafgifter og indekseres ikke.

Anbefaling 23: Fortsætte med at undersøge de eksisterende støtteordninger ud fra deres miljømæssige og økonomisk effektivitet.

Der er som beskrevet i anbefaling 3 igangsat en analyse af tilskud og afgifter på energiområdet. Derudover indgår økonomi og effekt generelt når støtteordninger evalueres. Økonomi og effekter indgår både i forhold til traditionelle samfundsøkonomiske analyse og i forhold til sektorøkonomiske analyser, som kan bringe mere viden omkring de forventede omfordelingseffekter inden for dansk erhvervsliv. Dermed bliver der både tilvejebragt viden om den generelle samfundsøkonomiske værdi og hvilke brancher, der høster gevinsterne og bærer byrderne.

Hertil kan det nævnes, at vedtagelsen om indførelse af et grønt nationalregnskab med finansloven for 2015 kan bidrage til bedre at koble miljømæssige og økonomiske oplysninger.

Udvikling og demonstration af grøn teknologi

Den danske indsats for fremme af grøn teknologi er nærmere beskrevet under anbefaling 4. De tre programmer for udvikling og demonstration af henholdsvis miljøteknologi, energiteknologi og grøn teknologi målrettet fødevarerektoren.

Der gennemførtes en evaluering af alle tre ordninger henholdsvis det Energiteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram (EUDP) i 2011, de miljøteknologiske handlingsplaner under Miljøministeriet i 2013 og Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) i 2014. Det overordnede formål for evalueringerne var at vurdere, i hvilket omfang indsatserne gav grundlag for innovation og fokusering af indsatsen.

Samlet set var konklusionen, at det med alle indsatserne er lykkedes at skabe nye, konkurrencedygtige teknologiløsninger, at de danske teknologiløsninger er blevet eksponeret på de internationale markeder, ud over nærmarkederne, gjaldt det for miljøteknologi også fjernmarkeder som f.eks. Kina og Indien. Indsatserne har i et vist omfang skabt en større sammenhæng mellem innovationsindsatsen og klima-, miljø- og naturbeskyttelse, dyrevelfærd, fødevarer sikkerhed og sundhed. Der var allerede optaget, søgt om eller forventet at søge om en lang række patenter. I regi af EUDP var optaget 53 patenter og for miljøteknologi var optaget eller ansøgt om 35 patenter.

Evalueringerne viser, at de støttede projekter skaber meromsætning for virksomhederne, og at projekterne har en markant beskæftigelseseffekt.

Landdistrikts- og fiskeriudviklingsprogrammerne

Fødevareministeriet administrerer Danmarks del af EU's landdistriktsprogram, og tilskudsordningerne herunder bliver regelmæssigt evalueret. Under Danmarks landdistriktsprogram (LDP) for perioden 2007-2013 blev i alt ca. 460 mio. kr. afsat til konkurrence- og miljøforbedrende indsatser under akse 1 og 2 i landdistriktsprogrammet. Midlerne blev blandt andet brugt til uddannelse og information, modernisering af bedrifter, investeringer i miljøteknologi, betalinger for miljøvenligt landbrug, økologi, pleje af græs- og naturarealer, skovrejsning m.m. Målet med indsatserne var blandt andet at øge biodiversitet og reducere udvaskning af næringsstoffer.

I en nylig udarbejdet monitoreringsrapport over LDP⁸ under den europæiske landbrugsfond, ELFUL⁹, fremgår det af udvalgte miljø- og naturindikatorer, at overskuddet af N og P er reduceret fra 2007 til 2009 (pt. ikke nyere tal). Målet fra 2007-13 var en N-reduktion på 108 tons N gennem LDP. Frem til 2011 er det udregnet, at den realiserede reduktion udgjorde 512 tons N. Vedrørende indikatorer for klimaændringer kan nævnes, at den vedvarende energiproduktion er øget fra 2006-2009 (og formentlig også efter).

Af konkrete outputindikatorer kan nævnes, at der fra 2007-2013 i alt er ca. 285.000 ha, der har modtaget støtte til ekstensiv produktion under ordningerne miljøvenligt landbrug, ekstensivt landbrug og pleje af græs. En del heraf udgøres af det økologiske areal, som i perioden er steget fra ca. 150.000 ha til ca. 180.000 ha. Denne ekstensivering medvirker også til reduktion af pesticidforbruget og til øget biodiversitet.

I Fiskeriudviklingsprogrammet 2007-2013 var der i alt afsat 1,7 mia. kroner til indsatser rettet mod miljø- og konkurrenceforbedrende indsatser i relation til fiskeri- og akvakulturerhvervene. Midlerne er blandt andet blevet brugt til udviklingsprojekter indenfor recirkulationsteknologien og om begrænsning af brugen af medicin og hjælpestoffer i akvakultur. Investeringsstøtten i programmet er blandt andet gået til investeringer i mere miljøvenlig akvakulturproduktion, som har begrænset udledningen til vandmiljøet, energieffektiviseringer om bord på fiskerifartøjer og innovative investeringer i forarbejdningsindustrien, som også i et vist omfang har haft en miljøeffekt.

Anbefaling 24: Udvikle en plan for bæredygtig transport, som en opfølgning på den kommende nationale strategi for bæredygtig udvikling.

Indsats for nedbringelse af CO₂-udledningen i transportsektoren

I januar 2009 blev der indgået en aftale om en grøn transportpolitik. Her er der opstillet en række principper for en grønnere transportpolitik. Det første princip i aftalen lød, at transportens CO₂-udledning skal ned.

⁸ Rapport kaldet "Strategisk monitoreringsrapport 2014, Det danske ELFUL Landdistriktsprogram 2007-2013". Rapporten er netop fremsendt til Europa-Kommissionens godkendelse.

⁹ Forkortelse for "Europæisk Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne".

I Energiaftalen fra marts 2012 blev der sat fokus på, at transportsektoren på længere sigt omstilles i retning af fossil uafhængighed gennem øget anvendelse af mere klimavenlige drivmidler via f.eks. investeringer i infrastruktur, teknologivurderinger og en strategi for fremme af energieffektive køretøjer.

Danmark har fra 2010 til 2012 indfaset et iblandingskrav for biobrændstoffer på 5,75 pct. Et andet væsentligt bidrag til CO₂-reduktion kommer fra EU's forordning om CO₂-emissioner fra biler. Denne forordning er ydermere understøttet af det danske afgiftssystem, således at Danmark pt. ligger væsentligt lavere end EU's gennemsnit for CO₂-udledning fra nye biler.

El- og brintbiler er fritaget for både anskaffelses- og ejerafgift til og med 2015. Denne midlertidige afgiftsfritagelse har ligeledes bidraget til at fremme salget af elbiler. I Danmark er der ved udgangen af 2014 solgt samlet cirka 3.000 elbiler og nogle få brintbiler. Det skal dog ses ud fra en samlet personbilpark på ca. 2,2 mio. biler. Derfor bidrager elbiler og brintbiler endnu kun meget lidt til at nedbringe trafikens CO₂-udledning.

Derudover er der gennemført en række projekter med bl.a. nye teknologier (el, gas, brint mv.), og der arbejdes for fremme af f.eks. cykeltrafik.

Ligeledes ydes der støtte til forskning og udvikling inden for nye teknologier og drivmidler til transport.

Etablering af Letbaner i København, Aarhus, Odense og Aalborg

Det er vigtigt at finde grønne transportløsninger i vores byer, der kan transportere mange mennesker samtidig og udnytte den begrænsede plads bedst muligt. Letbaner og BRT kan være en naturlig del af løsningskataloget i de største danske byer som supplement til den lokale busstrafik samt S-tog og metro i København. Der har været bred opbakning i Folketinget til, at staten sammen med kommuner og regioner bidrager til at etablere letbaner i de store byer.

Der anlægges letbaner i Aarhus (2017), Odense (2020) og i Ring 3 i København (2020/21) med henblik på at gøre den kollektive trafik mere attraktiv og gøre det lettere at nå sygehuse, universiteter og andre destinationer. Letbanerne understøtter samtidig en række konkrete byudviklingsprojekter i Odense, Aarhus og i kommunerne langs Ring 3-korridoren i København. Det er ligeledes med aftalen om Finansloven for 2015 besluttet, at staten bidrager til, at der også anlægges en letbane i Aalborg for at sammenbinde vigtige destinationer i byen og gøre det lettere for pendlere fra hele regionen at benytte den kollektive trafik.

Der blev desuden med aftalen om metro, letbane, nærbane og cykler af 12. juni 2014 afsat 6 mio. kr. i bidrag til udarbejdelse af et beslutningsgrundlag for en letbane i Frederikssundsvej i København. Københavns Kommune har lavet et forstudie, som peger på, at letbanen vil have et stort passagerpotentiale, forbinde metro og S-tognettet med letbanen i Ring 3 og endvidere understøtte en byomdannelse i Tingbjerg. Det blev samtidig afsat i alt 17,5 mio. kr. til i samarbejde med kommuner og regioner at gennemføre en analyse af et sammenhængende letbaner/BRT-net i Storkøbenhavn, som skal afdække, hvilke andre forslag til letbaner og BRT-løsninger det kunne være relevant at arbejde videre med.

Anbefaling 25: Gennemgå eksisterende transportafgifter med henblik på at omstrukturere dem på en mere miljøvenlig måde (f.eks. beskatte både brug af bilen og ejerskab; fjerne

skattelettelse for pendling). Overveje at indføre vejafgifter som et middel til at standse overbelastning.

Bilafgifterne udgøres i dag af afgifter på køb (registreringsafgift), ejerskab (vægt- og ejerafgift) og brug af biler (energi-, CO₂- og NO_x-afgift på benzin og diesel). Hertil kommer afgift på motoransvarsforsikring. Med det nugældende bilafgiftssystem er afgiftsbelastningen pr. ton CO₂ betydelig, og samtidig er incitamentet til CO₂-reduktion stort. Det betyder, at bilers CO₂-udledning i dag begrænses betydeligt, og der er de senere år sket en markant reduktion i nye bilers CO₂-udledning.

Med virkning fra ultimo april 2007 er der indført fradrag og tillæg til registreringsafgiften afhængig af bilens brændstofforbrug. Fradraget og tillægget udgør hhv. 4.000 kr. og 1.000 kr. for hver km/l, som en bil kører hhv. over eller under 16 km/l for benzinbiler og 18 km/l for dieslbiler.

Ejerafgiften for nye varebiler er fra 1. januar 2010 ændret til en afgift gradueret efter energieffektivitet og drivmiddel. Ejerafgiften betales løbende af personbiler registreret fra 1. juli 1997 og af varebiler registreret fra 18. marts 2009. Øvrige køretøjer, som betaler løbende afgifter, betaler vægtafgift. Ejerafgiften afhænger af en bils brændstofforbrug og er differentieret på benzin- og dieslbiler.

Ejer- og udligningsafgiftsskalaen har ikke været ændret, siden den blev indført i 1997, bortset fra, at der er indført yderligere skalatrin for de dieslbiler, som kører længst på en liter brændstof. Satsene er derimod ændret flere gange. Udligningsafgiften, der opkræves for dieseldrevne biler, har til formål at udligne forskellen mellem beskatningen af energiindholdet i henholdsvis diesel og benzin. Senest med 2012-skatteformen, hvor det indgik at forhøje udligningsafgiften med ca. 52 pct. i 2013 samt at indeksere satsene for ejer- og udligningsafgift frem til og med 2020 med 1,8 pct. årligt.

Biobrændstoffer er fritaget for CO₂-afgift. Lovkrav om 5,75 pct. biobrændstof i transport.

Med Forårspakke 2.0 blev der fra 2010 indført et afgiftstillæg på 1.000 kr. årligt på alle dieseldrevne personbiler og nye varebiler (registreret efter marts 2009), som ikke har monteret et partikelfilter. Med tillægget tilskyndes disse ejere af ældre personbiler til enten at få eftermonteret et effektivt partikelfilter eller til at udskifte bilen med en dieselbil med partikelfilter.

El- og brintbiler er fritaget for både anskaffelses- og ejerafgift til og med 2015. Afgiftsfritagelsen er begrundet i et ønske om større udbredelse af elbiler. Elbiler skønnes at have flere miljømæssige fordele. Samtidig sker elbilernes luftforurening ikke lokalt, hvilket er til gavn for luftkvaliteten, særligt i bymiljøet, idet evt. forurening sker i forbindelse med elproduktion. Hertil kommer, at de støjer mindre.

Anbefaling 26: Intensivere indsatsen for at fremme mere bæredygtige forbrugsmønstre (f.eks. vedrørende affald, transport, arealanvendelse) ved at vedtage passende lovgivningsmæssige og økonomiske instrumenter og ved fokus på styring af efterspørgslen.

I oktober 2013 udkom en strategi for intelligent offentlige indkøb. Med strategien går staten foran for at købe grønt og gør det nemmere at bruge offentlige indkøb til at øge efterspørgslen efter grønne produkter og løsninger og dermed skubbe på den grønne omstilling. Ved at stille ambitiøse grønne krav, ved at øge inddragelsen af totaløkonomiske omkostninger ved indkøb og ved at skabe rum for innovation og mere

langsigtede hensyn, når der købes ind i det offentlige, bidrager strategien til at etablere og fremme markedet for grønne innovative løsninger. Strategien betyder, at staten vil være forpligtet til at efterspørge dokumenterbart bæredygtigt træ, ligesom regeringen vil arbejde for en grøn profil i statslige indkøb.

Desuden understøttes indsatsen for grønne offentlige indkøb af en række initiativer, herunder Partnerskab for offentlige grønne indkøb, Forum for bæredygtige indkøb og portalen Den ansvarlige indkøber. Partnerskab for grønne offentlige indkøb har i dag 11 medlemmer. Miljøstyrelsen har desuden udviklet et e-læringsværktøj Guide til grønne indkøb, der skal give offentlige indkøbere og andre interesserede en grundlæggende forståelse af grønne indkøb. Herunder hvordan man kan inddrage miljø- og energikrav, når der købes ind, og hvilke metoder man kan bruge for at gøre indkøbene mere grønne og innovative. Endelig har Miljøstyrelsen udviklet nye totalomkostningsværktøjer til brug i offentlige indkøb, som gør det let for offentlige indkøbere at bruge totalomkostninger i udbud og basere deres indkøbsbeslutning på totalomkostninger i stedet for blot indkøbspris. Til gavn for både økonomi og miljø.

I efteråret 2013 blev der som nævnt tidligere vedtaget ressourcestrategien Danmark uden affald. Det er et mål i strategien, at der i 2022 genanvendes 50 pct. af en række materialetyper i vores husholdningsaffald. Strategien blev udmøntet i Ressourceplan for affaldshåndtering 2013-18, der bl.a. indeholder en lang række initiativer, herunder informationskampagner og partnerskaber, der har til formål at fremme genanvendelsen. Som opfølgning på ressourcestrategien udarbejdede Miljøministeriet endvidere i 2014 en online læringsportal, Mind the Trash, om affald og ressourcer for 4.-6. klassetrin i den danske grundskole. I starten af 2015 blev en ressourcestrategi for affaldsforebyggelse sendt i offentlig høring. Strategien søger at reducere spild og undgå affald bl.a. gennem et ressourceeffektivt forbrug.¹⁰

Miljøministeriet arbejder desuden for at fremme brugen af miljømærkning (Svanen og EU-miljømærket Blomsten) i Danmark. Omsætningen af Svanemærkede varer og tjenesteydelser i Danmark oversteg 5 mia. kr. i 2012 (priser fra fabrik uden skatter og afgifter), svarende til mere end en firdobling fra 1,2 mia. kr. i 2008. Der findes i dag i Danmark mere end 10.000 forskellige svanemærkede varer og serviceydelser. Der er i 2014 igangsat en ekstra indsats for at øge antallet af miljømærkede dagligvarebutikker i Danmark. I 2015 er vedtaget en dansk udbudslov, der implementerer EU's udbudsdirektiv og gør det lettere for offentlige indkøbere at købe grønt, da loven giver mulighed for at stille krav om miljømærker i offentlige udbud.

I 2013 blev lanceret en pulje for Grønne ildsjæle, som har til formål at støtte lokalt forankrede samarbejdsprojekter om bl.a. bæredygtigt forbrug, der gennem borgernære formidlingsaktiviteter og projekter understøtter en grøn omstilling. Miljøministeriet støttede i 2013 og 2014 mere end 120 projekter gennem puljen.

Planloven har et særligt kapitel om planlægning i Hovedstadsområdet, hvoraf det fremgår, at byudviklingen i området skal ske med hensyntagen til mulighederne for at styrke brugen af den kollektive trafik. Planlovens bestemmelser er omsat i landsplandirektivet Fingerplan 2013. Regeringen følger gennem tilsyn med den kommunale planlægning op på landsplandirektivet. Planens hovedformål er at fremme et miljømæssigt bæredygtigt by- og transportmønster, herunder reducere CO₂-udslip ved at undgå

¹⁰ For information på engelsk om Miljøministeriets arbejde på affaldsområdet: <http://eng.mst.dk/topics/waste/>

uhensigtsmæssig spredt byvækst og fremme lokalisering af byfunktioner af intensiv karakter i stationsnære områder med god kollektiv trafikbetjening.

Trafikudspillet Bæredygtig transport – bedre infrastruktur fra 2009 og en række yderligere trafikaftaler siden fremmer mere bæredygtige transportmønstre (investeringer i kollektiv transport, cykelfremme osv.). Desuden giver aftalen om togfonden fra 2014 med 28,5 mia. kr. til jernbanen et historisk løft af den kollektive trafik.

6. Integration af miljø- og socialpolitiske beslutninger (Anbefaling 27-31)

Anbefaling 27: Opsætte yderligere mål for forbedring af miljøfaktorer relateret til sundhed med tilhørende indikatorer. Forsætte med at undersøge – gennem forskning og undersøgelser – de potentielle forbindelser mellem miljøforurening og kronisk sygdom eller sundhed hos børn. Skride ind, hvis der er tilstrækkelig viden tilgængelig (f.eks. partikelforureningen).

Der er løbende kontakt mellem Sundhedsministeriet og Miljøministeriet for at belyse relationen mellem udvalgte miljøfaktorer og sundhed, ligesom Sundhedsstyrelsen deltager i arbejdsgrupper på tværs af sektorerne med samme formål.

I forlængelse af Handlingsplan for en styrket kemikalieindsats 2006-2009 og Kemikaliehandlingsplan 2010-13 blev i 2013 indgået aftale med alle folketingets partier om kemikalieindsatsen 2014-17 På vej til en giftfri hverdag. Planen skal sikre, at mennesker, dyr og planter kan trives i et sundt miljø, og at børn og voksne kan leve uden frygt for at blive syge af kemikalier. Planen fokuserer bl.a. på forbrugerprodukter, hormonforstyrrende stoffer, allergi og nanomaterialer og indeholder en særlig indsats for sårbare grupper – navnlig ufødte, børn og unge. Forbrugerne skal på et oplyst grundlag kunne træffe aktive valg og tilvalg af produkter med mindre problematisk kemi.¹¹

Danmark støtter op om målsætningen i EU's 7. miljøhandlingsprogram om, at risici for miljøet og sundheden, særligt i forhold til børn, vurderes og minimeres i forbindelse med anvendelsen af farlige stoffer og kemikalier i produkter. Endemålet er et ugiftigt miljø. Det vil kræve en minimering af udsættelsen for problematiske kemikalier i produkter, herunder bl.a. i importerede produkter, og at fremme ikke-giftige materialekredsløb og mindske indendørs udsættelse for skadelige stoffer. Danmark har bl.a. samlet en gruppe EU-lande i det såkaldte REACH-UP initiativ, hvorigennem der lægges pres på den nye Europa-Kommission ift. at øge hastigheden af EU's kemikalarbejde bl.a. mhp. opfyldelsen af målsætningerne i EU's 7. miljøhandlingsprogram.

Den 1. juli 2013 trådte en ny pesticidafgiftslov i kraft (nævnt under anbefaling 12). Afgiften for hvert enkelt godkendt pesticid/sprøjtemiddel fastsættes herefter ud fra hvor miljø- og sundhedsbelastende sprøjtemidlerne er. Afgiften blev udviklet for at reducere den samlede miljø- og sundhedsmæssige belastning forårsaget af forbruget af sprøjtemidler. For at kunne følge denne udvikling i belastning, blev der udviklet og indført en ny indikator for pesticidbelastningen. Sprøjtemiddelstrategi 2013-2015 indeholder

¹¹ For information på engelsk om Miljøministeriets arbejde på kemikalieområdet: <http://eng.mst.dk/topics/chemicals/>

derfor for første gang en målsætning relateret til den nye pesticidbelastningsindikator. Målet er, at belastningen fra sprøjtemidler reduceres med 40 pct.pct. set i forhold til 2011 ved udgangen af 2015. Data, der kan vise, om målet er nået, vil foreligge medio 2016.¹²

I oktober 2014 udkom en bæredygtighedsstrategi, "Et Bæredygtigt Danmark – Udvikling i Balance", som skal sammenbinde og fokusere det fremadrettede arbejde med bæredygtighed i en samlet ramme frem mod 2020. Strategien indeholder bl.a. mål om mindre belastning fra sprøjtemidler, om ren luft og om regulering af problematiske kemikalier.

Med kemikalieindsatsen 2014-2017 fortsatte finansieringen af Center for Hormonforstyrrende stoffer, der fortsat bidrager til, at danske forskere kan være videnskabeligt helt i front i forhold til hormonforstyrrende stoffer. Derudover muliggør samarbejdet i Danmark mellem forskere og myndigheder tidlige forebyggende indsatser. Videncenter for Allergi er ligeledes forlænget i perioden 2014-17 for at forske og formidle viden, som kan danne grundlag for regulering. Der vil i perioden bl.a. blive gennemført en undersøgelse af allergi over for kemiske stoffer hos børn og unge med eksem (skjult allergi). I 2014 er der desuden åbnet et nyt internationalt center for forskning i hormonforstyrrende stoffers effekt på mandlig reproduktion og børns sundhed. I perioden 2006-2013 blev Videncenter for duft- og kemikalieoverfølsomhed støttet. Astma-Allergi Danmark har fra 2014 overtaget rådgivningsfunktionen fra centret, hvis oplysende hjemmeside med de opnåede resultater stadig er aktiv.

Sundhedsministeriet bidrog med finansiering sammen med Miljøstyrelsen og Fødevarestyrelsen til biomonitoring af udvalgte kemiske stoffer hos skolebørn og deres mødre i to områder af Danmark, udført i 2010-2012. Dette er også et led i grundlaget for rådgivningen af befolkningen om forebyggelse af helbredsskader fra farlige kemiske stoffer.

Sundhedsstyrelsen bidrager med viden om sammenhæng mellem forurening og påvirkning af sundheden via udvalgte forebyggelsespakker til kommunerne, hhv. "Indeklima i skoler" og "Hygiejne" fra 2012. Forebyggelsespakkerne giver kommunerne et bedre udgangspunkt for at skride ind, hvor der er tilstrækkelig viden tilgængelig. Derudover rådgiver Sundhedsstyrelsen embedslæger på forespørgsel fra kommunerne om mulige helbredsrisici fra forureninger lokalt med henblik på, at kommunerne kan skride ind, hvor der er grund til det for at beskytte lokalbefolkningens sundhed.

Sundhedsstyrelsen bidrager via Sundhedsstyrelsens Rådgivende Videnskabelige Udvalg for Miljø og Sundhed til at formidle nye forskningsresultater inden for området miljø og sundhed gennem udgivelse af formidlingsblad og afholdelse af formidlingsmøder. Ligesom Sundhedsstyrelsen i 2012 har offentliggjort "Informationsmateriale til sundhedspersonale om kemikalier og helbredseffekter" med henblik på at bedre sundhedspersonales grundlag for at medvirke til rådgivning af befolkningen om forebyggelse af helbredsskader fra kemiske stoffer.

Anbefaling 28: Fortsætte med at gøre brug af cost-benefit-analyse og økonomisk vurdering i miljø- og sundhedspolitikker og prioritere relevante indsatsområder.

¹² For information på engelsk om Miljøministeriets arbejde på pesticid- og biocidområdet: <http://eng.mst.dk/topics/pesticides/> eller <http://eng.mst.dk/topics/biocides/>.

Cost-benefit- og cost-effectiveness-analyser bruges i vid udstrækning i udarbejdelsen af politikker, og Miljøministeriet har i 2010 udgivet en vejledning i brug af samfundsøkonomiske analyser. Alle større tiltag vil normalt blive analyseret for budget- og velfærdsmæssige konsekvenser, herunder sundhedseffekter. I analysearbejdet indgår derudover overvejelser om omkostningseffektivitet.

Miljøministeriet har i 2014 udarbejdet første del af en miljøøkonomisk regnearksmodel (MIRESA), der skal udbrede brugen af samfundsøkonomiske analyser inden for luft- og affaldsområdet, se også anbefaling 1. Hvor muligt inddrager modellen sundhedseffekterne.

Inden for kemikalieområdet anvendes principperne under EU's kemikalieforordning, REACH, som indebærer, at forslag til konkret regulering af stoffer underkastes en socioøkonomisk vurdering på EU-plan. I efteråret 2014 har Miljøstyrelsen været drivende for en udredning om de sundhedsmæssige omkostninger som følge af udsættelsen for hormonforstyrrende stoffer (cost of inaction).

Anbefaling 29: Inkluder fordele for folkesundheden af adgang til naturen og friluftslivet som en integreret del af nationale miljø- og sundhedshandlingsplaner.

Staten har til kommunernes planlægning 2013 meldt ud, at det er et mål, at mulighederne for at dyrke friluftslivet øges ved at integrere friluftslivet i den samlede fysiske planlægning så velfærd, sundhed og livskvalitet forbedres samtidig med, at naturen gøres mere tilgængelig. Det er desuden målet at sikre bedre adgangsmuligheder til det åbne land, så landskaberne kan opleves af alle, at skabe gode forbindelser mellem de forskellige naturområder og rekreative områder, samt at adgangen til de rekreative kystværdier bevares for den brede befolkning.

Kommunerne kan udarbejde friluftstrategier, der sigter på at fremme oplevelses- og adgangsmulighederne til naturområder, områder i nærheden af byer, sommerhusområder og det åbne land. Strategierne vil kunne danne afsæt for at planlægge vandre-, cykel- og rideruter og reducere barrierevirkning for den rekreative adgang til og i landskabet. I Landsplanredegørelse 2013, som lægger rammerne for kommunernes planlægning, er sigtet i disse mål fastholdt og forstærket.

I foråret 2015 blev Danmarks første nationale friluftspolitik fremlagt. Den udgør sigtelinjer for arbejdet med fremtidige prioriteringer og aktiviteter i samarbejdet mellem myndigheder, organisationer, institutioner mv. Arbejdet med friluftspolitikken har været i gang siden 2012 og har involveret mere end 700 friluftsjere i udarbejdelsen af pejlemærker og friluftsideer. 'Livskvalitet og sundhed' er et af de otte pejlemærker med fokus på, at natur og friluftsliv kan være en løftestang til at give flere borgere mulighed for såvel mere fysisk aktivitet som bedre mental sundhed. Begge dele er også vigtige mål i sundhedspolitikken. Socialt udsatte er også nogle af de grupper, der kommer sjældent i naturen og har dårligst helbred. Derfor har friluftspolitikken også fokus på at skabe flere friluftsmuligheder for disse grupper.

Der arbejdes kontinuerligt for at sikre befolkningen adgang til naturen og forbedre mulighederne for friluftsliv. Som led i dette er der afsat midler til bl.a. at forøge skovarealet i bynære områder.

Danskernes friluftsliv udvikler sig hele tiden. Miljøministeriet understøtter og stimulerer med 200.000 ha statsejede arealer denne udvikling sammen med blandt andet frivillige ildsjæle og organisationer. En rig natur er en forudsætning for et godt friluftsliv. Friluftslivet og naturbeskyttelsen går ofte hånd i hånd, men

der kan også opstå konflikter mellem de to hensyn. Derfor har ministeriet etableret zoner for forskellige former for friluftsliv til brug i driftsplanlægningen af arealerne.

I Sundhedsministeriets forebyggelsespakke om Fysisk aktivitet fra 2012 er rekreative arealer nævnt under anbefalinger vedr. rammer for fysisk aktivitet, og i forebyggelsespakken Mental sundhed fra 2012 anbefales det, at indretning af uderum tager udgangspunkt i den aktuelle viden om, hvordan ophold og uderum påvirker den mentale sundhed.

Anbefaling 30: Fortsætte med at fremme miljømæssigt demokrati gennem adgang til miljøoplysninger, offentlig deltagelse og adgang til domstolene for borgerne og foreninger (f.eks. miljø-ngo'er).

I 2014 trådte en ny offentlighedslov i kraft. Med den er det blevet muligt at påklage sagsbehandlingstiden særskilt ved aktindsigtsanmodninger. Derudover er der i Miljøministeriet kommet et øget fokus på sagsbehandlingstiden i aktindsigtssager. Således blev 93 pct. af sagerne om aktindsigt afgjort indenfor tidsfristen i 4. kvartal af 2014. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var i samme periode på 4,8 dage.

Den nye offentlighedslov har endvidere medført at forvaltningsmyndigheder er blevet underlagt en bredt formuleret åbenheds- og informationsforpligtelse, idet alle forvaltningsmyndigheder på deres hjemmesider skal give borgerne information om deres virksomhed, ligesom der skal føres en portal med love, administrative forskrifter og lovforslag samt Folketingets Ombudsmands udtalelser vedrørende adgangen til aktindsigt.

Danmarks Miljøportal blev etableret i 2007. Dets overordnede formål er at understøtte miljømyndighedernes opgaveløsning og sikre et ensartet og ajourført datagrundlag på miljøområdet, at fremme digitale sagsgange på miljøområdet samt at styrke formidlingen af miljødata til offentligheden.

Se mere i Danmarks rapport om implementering af Århuskonventionen:

<http://mst.dk/borger/miljoerettigheder/miljoerettigheder-i-danmark/implementeringsrapporter/>

Anbefaling 31: Vurdere og mindske forskelle i eksponeringen for forurening.

Miljøzoner for tung trafik (lastbiler og busser) i de store byer er et eksempel på et tiltag, der netop retter sig mod en befolkningsgruppe med en højere eksponering end gennemsnittets (se anbefaling 7). Miljøzonerne blev indført i 2008 og var indført i de fire største byer fra 2010. Danmarks Miljøundersøgelser har vist at partikelforureningen fra den københavnske trafik er faldet med 26 pct. som konsekvens af miljøzonen.

7. Internationalt samarbejde (Anbefaling 32-37)

Anbefaling 32: Sikre at omkostningseffektive indenlandske foranstaltninger vil bidrage til at opfylde Kyoto-protokollens reduktionsmål for drivhusgasemission, især i sektorer der ikke er omfattet af EU's Emission Trading Scheme. Fremskynde skovrejsning.

I august 2013 udkom Klimaplanen, hvor det bl.a. fremgår, at målet er, at Danmarks samlede CO₂-udledning reduceres med 40 pct. i 2020 i forhold til niveauet i 1990. I planen angives også en række principper for valg af fremtidige virkemidler. Et af principperne er, at reduktionsindsatsen skal ske omkostningseffektivt, så indsatsen sker med så få samfundsøkonomiske omkostninger som muligt. Et andet princip er, at reduktionsindsatserne skal ske som en synergieffekt mellem klima-, miljø- og naturtiltag.

Samtidig med Klimaplanen blev offentliggjort et virkemiddelkatalog over potentialer og omkostninger for en række nationale CO₂-reducerende tiltag. Virkemiddelkataloget vedrører tiltag, som er omfattet af EU's Emission Trading Scheme, for eksempel krav om energibesparelser i bygninger, men især tiltag for de sektorer, som falder uden for den kvotebelagte sektor. Omkostningsberegningerne er baseret på et fælles metodegrundlag, udarbejdet af centraladministrationen, som sikrer, at alle beregninger laves med samme forudsætninger og derfor er sammenlignelige. Virkemiddelkataloget er tænkt som et dynamisk arbejdsredskab, som opdateres i takt med at nye virkemidler vurderes, andre implementeres og forudsætningerne ændres.

I juni 2014 blev Klimaloven vedtaget. Som følge af klimaloven blev der i marts 2015 oprettet et klimaråd, som skal rådgive den til enhver tid siddende regering om, hvordan vi lettest og billigst omstiller Danmark til et lavemissionssamfund. Derudover skal regeringen hvert år udarbejde en klimapolitisk redegørelse med et samlet overblik over klimapolitikken, herunder redegøre for regeringens holdning til indholdet af Klimarådets anbefalinger samt for status for de nationale klimamålsætninger, den danske indsats ift. EU's klimapolitik og internationale klimaforpligtelser.

Danmarks energipolitik understøtter også Kyotoprotokollens reduktionsmål. Det er målsætningen, at hele Danmarks energiforsyning, inkl. transportsektorens energiforbrug, skal være dækket af vedvarende energi i 2050. Der er en række milepæle frem mod 2050. I 2020 skal halvdelen af elektricitetsforbruget være baseret på vindenergi. I 2030 skal kul være udfaset af danske kraftvarmeværker og i 2035 skal en fuld omlægning af el- og varmforsyningen til vedvarende energi være realiseret. De energipolitiske mål understøtter sammen med klimapolitikken EU's langsigtede mål om en 80-95 pct. reduktion i 2050 i forhold til 1990.

Der er allerede gjort betydelige fremskridt i forhold til at opfylde målsætningerne. I 2013 dækkede vedvarende energi 26,7 pct. af det totale energiforbrug i Danmark, og andelen af vedvarende energi i elektricitetsproduktionen udgjorde 46,7 pct. – hovedparten vindenergi. Samtidig faldt energiforbruget til det laveste niveau i 30 år.

Mht. fremskyndelse af skovrejsning har der i 2012 og 2013 været afsat ekstra midler til statslig skovrejsning på finansloven. De ekstra midler har gjort det muligt at etablere yderligere ca. 250 ha bynær statsskov, udover de ca. 200 ha, der gennemsnitligt etableres hvert år for den gældende bevilling. Herudover har der i 2012 og 2013 været en støtteordning til tilplantningsudgifter ved offentlig skovrejsning (dvs. stat, kommuner, menighedsråd og offentlige vandværker).

Anbefaling 33: Lægge større vægt på beskyttelse af havmiljøet, herunder beskyttelse af marine økosystemer. Tage yderligere skridt til at reducere udledningen af giftige stoffer og næringsstoffer. Sikre at Danmarks internationale forpligtelser opfyldes. Fortsætte bestræbelserne på en korrekt opbygning af danske skibe.

Offshorehandlingsplanerne 2005-2010 er nu gennemført, hvorved der er sket en markant reduktion af udledt olie og kemikalier i Nordsøen fra offshore-industrien.

Der er sket en opdatering af reglerne om prioriterede stoffer i medfør af vandrammedirektivet. Endvidere kan henvises til de kommende vandplaners indhold, jf. kapitel 3.

Der er udpeget yderligere marine Natura 2000-områder, således at Danmark opfylder sine Natura 2000-forpligtelser på havet.

Den nationale implementering af havstrategidirektivet er i gang. Således blev Danmarks første havstrategi offentliggjort i oktober 2012, og et revideret havovervågningsprogram blev færdiggjort i 2014. Desuden arbejdes der på et indsatsprogram for havet, som skal træde i kraft i 2016, og som skal sikre opfyldelse af havstrategidirektivets mål om god miljøtilstand i 2020. Som led i indsatsprogrammet skal der tages stilling til udpegning af nye beskyttede områder på havet.

Som yderligere skridt indføres OSPAR's nye vurderingsmetode, Risk Based Approach, i perioden frem mod 2018. Arbejdet blev igangsat i 2013 og skal danne grundlag for en yderligere indsats i Nordsøen frem mod 2020.

Aktiv deltagelse i det fælles europæiske projekt SVHC 2020 roadmap om sikring af optagelse af alle relevante særligt problematiske stoffer på EU's kandidatliste (godkendelsesordning) inden år 2020.

EU's forordning nr. 1257/2013 om miljømæssig forsvarlig opbygning af skibe er vedtaget december 2013 og vil træde i kraft tidligst december 2015 og senest december 2018. Danmark har endvidere i 2014 igangsat afklarende arbejde med henblik på at kunne tiltræde Hong Kong-konventionen om miljømæssig forsvarlig opbygning af skibe hurtigst muligt. Tiltrædelsesprocessen har afventet vedtagelsen af EU-forordningen.

Danmark er en aktiv deltager i HELCOM og varetog formandskabet i perioden 2012-2014. På ministermødet i 2013 blev vedtaget ajourførte reduktionsforpligtelser for landenes udledninger af næringsstoffer til farvandene indenfor Skagen. Desuden blev der på ministermødet vedtaget en fælles strategi for, at der igen kan komme god miljøtilstand i Østersøen, herunder igennem en forbedret regional koordinering af den fælles indsats i forhold til gennemførelse af EU's direktiver på miljøområdet.

Anbefaling 34: Fortsætte indsatsen mod en bæredygtig forvaltning af kommercielt fiskeri og akvakultur.

Inden for rammerne af EU's fælles fiskeripolitik fortsættes den danske indsats for at bevare havets biologiske ressourcer og en bæredygtig forvaltning af fiskeriet fra disse. Målsætningen er, at de befiskede bestande skal genoprettes til og opretholdes på et niveau, der kan give maksimalt bæredygtigt udbytte. Målet er, at udnyttelsesgraden for det maksimale bæredygtige udbytte skal nås inden udgangen af 2015, hvor det er muligt, og senest inden udgangen af 2020 for alle bestande.

Der er ligeledes tiltag for beskyttelse af rev mod redskaber i Natura 2000-området, hvor de første områder er beskyttet, og der arbejdes på beskyttelsestiltag for flere områder. For muslingefiskeri i Natura 2000-områder er lavet en muslingepolitik, og tilladelser gives på baggrund af konsekvensvurderinger. Ligeledes undersøges fiskeriets påvirkning på marsvin og sæler gennem studier af bifangst.

Der er gennemført en række tiltag for at begrænse effekten af akvakultur. Med etableringen af en række modeldambrug har Danmark formået at reducere betragteligt på den påvirkning som ferskvandsdambrugene påvirker vandmiljøet med. Fra perioden 2001-2012 er der sket en reduktion på 37 pct. på N udledning pr. kilo produceret fisk, hvilket betyder en udledning på 24,6 kg N/tons fisk produceret. En reduktion på 33 pct. på P udledning pr. kilo produceret fisk, hvilket betyder en udledning på 2,0 kg P/tons fisk og en reduktion på 40 pct. på BI5 udledning pr. kilo produceret fisk, hvilket betyder en udledning på 62 kg BI5/tons fisk produceret. Andelen af økologisk produktion er støt stigende og en række anlæg kan nu anvende økologimærket. Det gælder både for ferskvandsproduktionen og for enkelte havbrug.

Der er udarbejdet en national akvakulturstrategi 2014-2020. Strategien indeholder en række tiltag, som fremmer bæredygtig produktion af fisk i Danmark. Dette skal ske gennem ombygning af anlæg til mere moderne produktionsformer, forbedret uddannelse og teknologianvendelse, nye placeringsprincipper, forbedret foder m.m.

Anbefaling 35: Fortsætte med at spille en eksemplarisk rolle i international miljøbeskyttelse, herunder gennem udviklingsbistand. Fortsætte med at bidrage til en bæredygtig udvikling og kapacitetsopbygning i udviklingslandene gennem eksport af miljøteknologi og andre foranstaltninger (f.eks. støtte til miljøuddannelse og oplysningsprogrammer).

Danmark har i 2013 vedtaget en ny international miljøpolitisk strategi, som har til hensigt at prioritere og skærpe den danske miljøindsats globalt samt at styrke sammenhængen med den nationale miljøpolitiske indsats. Den internationale strategi er opbygget omkring 3 hovedprioriteter for perioden 2013 - 2015, herunder (i) grøn omstilling; (ii) miljøbeskyttelse og livskvalitet, samt (iii) styrkelse af Danmarks profil som forgangsland på den internationale miljøindsats. Indsatsen for fremme af den internationale grønne omstilling er fokuseret på styrkelse af ressourceeffektivitet gennem internationale og bilateral indsats, herunder særlige indsats på genbrug og affald, udvikling af indikatorer til måling af ressourceeffektivitet, samt fremme af virksomhedsregulering og relevante sektorpolitikker. For så vidt angår miljøbeskyttelse og livskvalitet arbejdes der aktivt for en stærkere international miljøregulering gennem internationale fora, men også via bilateralt samarbejde understøttet af indsats for målrettet fremme af dansk miljøteknologi. Der er i den forbindelse anlagt et særligt fokus på ren luft og kemikalier. Med henblik på at optimere gennemslagskraft i den internationale indsats arbejdes der aktivt for at promovere prioriterede temaer og indsats blandt ovennævnte. En særlig indsats i forhold til bæredygtig udnyttelse af vand er indeholdt i denne strategi.

I 2012 vedtog Danmark en Strategi for Danmarks udviklingsarbejde fra 2012. Et af de fire prioritetsområder for Danmarks udviklingsbistand er grøn vækst. Danmark har i 2013 udarbejdet en strategi for naturressourcer, energi og klima, og har i 2014 udarbejdet en strategi for eksportfremme og økonomisk diplomati, hvor det grønne væksthensyn fremgår som et centralt element, herunder fremme af danske miljøteknologiske styrkepositioner.

Det er således et centralt mål for Danmark at bistå udviklingslandene i at bekæmpe fattigdom og skabe bæredygtig udvikling gennem grøn vækst, øget indtjening og flere arbejdspladser. Dette indebærer støtte til grøn vækst baseret på bæredygtig forvaltning af naturressourcerne. Mere specifikt har Danmark besluttet at ville:

- Udvikle bilaterale samarbejdsaftaler med en række store vækstøkonomier i forhold til en klimamæssig mere bæredygtig energiforsyning med træk på danske erfaringer inden for bl.a. vedvarende energi, energieffektivitet, og langsigtet scenarie- og energiplanlægning.
- Bistå udviklingslandene med at bekæmpe fattigdom og skabe bæredygtig udvikling gennem grøn vækst, øget indtjening og flere arbejdspladser, ikke mindst til unge.
- Støtte grøn vækst baseret på bæredygtig forvaltning og udnyttelse af naturressourcerne.
- Bidrage til at styrke de internationale og nationale rammer for grøn vækst og skabe bedre sammenhæng med miljøbeskyttelse.
- Fremme innovative teknologi- og finansieringsløsninger inden for landbrug, skovbrug, miljø, energi, vand og klima.
- Fremme en ressourceeffektiv fødevarerproduktion, der bæredygtigt og effektivt kan brødføde en stadigt voksende befolkning.
- Bidrage til at øge udviklingslandenes adgang til bæredygtig energi og styrke indsatsen for en mere bæredygtig og ressourceeffektiv forvaltning og udnyttelse af energi- og vandressourcerne.
- Arbejde for fattige mænd og kvinders større medindflydelse og forbedrede adgang til vand, jord, viden og finansiering.

Danmark har igennem de senere år deltaget som en aktiv spiller i arbejdet med international miljøbeskyttelse, herunder gennem udviklingsbistanden og finansiering af miljøindsatsen gennem den globale miljøfond (GEF). Danmark har også fortsat sin stærke støtte til såvel GEF og UNEP, herunder respektive organisationers fortsatte reform og styrkelse, og deltog bl.a. senest på UNEA i 2014 med henblik på at styrke UNEA's rolle som det globale miljøpolitiske forum.

Danmark varetog formandskabet for EU i 2012, hvor bæredygtig udvikling og grøn vækst var helt centrale prioriteter for Danmark. Danmark arbejdede således under formandskabet for en ambitiøs aftale under Rio+20-forhandlingerne og for at fastlægge rammerne for EU's 7. miljøhandlingsprogram frem mod 2020, der er trådt i kraft i november 2013, og som rummer et godt fundament for at fremme de miljømæssige aspekter af bæredygtighedsdagsordenen.

Danmark har i Rio+20 processen om den bæredygtige udviklingsdagsorden efter 2015 arbejdet særligt aktivt for at fremme den internationale indsats for at sikre bæredygtig udnyttelse af vand, og kandiderede bl.a. for at være vært for det 8. World Water Forum i 2018. Danmark påtog sig også en central rolle i fremme af metoder til at fremme virksomheders miljørapportering og værdisætte naturressourcer og økosystemtjenester og er blandt hovedbidragsyderne til den globale indsats for at udvikle og teste sådanne metodikker i regi af Verdensbankens Wealth Accounting and Valuation of Ecosystem Services (WAVES). På nordisk plan har Danmark igennem perioden arbejdet aktivt for på tilsvarende vis at fremme udvikling af elementer til at værdisætte naturressourcer. Der blev med finanslovsaftalen for 2015 afsat midler til udvikling af et nationalt grønt regnskab indenfor en kort årrække, som vil kunne virke inspirerende for andre lande og den internationale bæredygtighedsindsats.

Danmark har endvidere på globalt niveau været aktivt bidragende til processen med at udvikle forslag til nye globale bæredygtige udviklingsmål og indgik bl.a. i FN's åbne arbejdsgruppe, der gennem 2014 har udarbejdet forslag til de nye globale bæredygtige udviklingsmål. Det har gennem perioden været – og vedbliver at være – en kerneprioritet for Danmark, at de nye globale bæredygtighedsmål afspejler en balanceret tilgang til bæredygtighedens tre dimensioner og til fulde sikrer integration af miljøhensynet på tværs af alle relevant bæredygtighedsmål. Danmark påtog sig en central rolle som med-formand på forhandlingsprocessen på post 2015 dagsordenen i New York gennem sidste halvdel af 2014.

Danmark har igennem en årrække arbejdet for en ambitiøs global klimaaftale i UNFCCC. Danmark har også arbejdet for ambitiøse klimamål i EU frem mod 2030. Dette arbejde lykkedes i efteråret 2014, hvor det Europæiske Råd vedtog europæiske klimamål frem mod 2030.

Det har været et centralt mål for Danmark, at der skal skabes bedre internationale rammer for grøn vækst og større sammenhæng mellem handels-, landbrugs-, miljø-, energi-, klima- og udviklingspolitik. Dette skal ske med respekt for de tre Rio-konventioner om klima, biodiversitet og ørken og for de multilaterale miljøaftaler, som udgør en vigtig del af det internationale rammeværk for bæredygtig udvikling og grøn vækst.

Danmark har i de forgangne år indgået en række bilaterale samarbejdsaftaler med regeringsinstitutioner i de nye højvækstlande. Disse står over for store klima-, energi- og miljøudfordringer, og kan have glæde af danske erfaringer med snart 50 års klima-, energi- og miljøpolitik samt teknologi- og videnoverførelse fra Danmark.

Det har blandt andet i en årrække været en vigtig prioritet for Danmark at prioritere det bilaterale miljø samarbejde, så det understøtter danske virksomheders eksport af miljøeffektive løsninger til de lande, der har brug for sådanne løsninger. Danske virksomheder eksporterede grønne varer og tjenester for 65 mia. kr. i 2013. Grønne varer og tjenester udgjorde 6,4 pct. af den samlede eksport. Mens eksporten løb op i 65 mia. kr., blev der samlet set i Danmark produceret grønne varer og tjenester for 165 mia. kr. i 2013. Produktionen af grønne varer og tjenester giver beskæftigelse til 58.000 personer, omregnet til fuld tid. Heraf arbejder to tredjedele med grønne produkter rettet mod ressourcebesparelse, mens en tredjedel producerer med miljøbeskyttelse som formål.

I forhold til samarbejde om klima-, energi- og miljøteknologi har den danske indsats bl.a. bestået i at give støtte til, at danske myndigheder og virksomheder kan gennemføre kapacitetsopbygning, udviklings- og demonstrationsprojekter i de nye vækstlande og støtte til projekter, hvor danske metoder til prioritering, planlægning og regulering på klima-, energi- og miljøområdet er testet i samarbejde med lokale myndigheder.

Endelig har vi i Danmark institutionaliseret modtagelse af besøg af udenlandske delegationer, virksomheder mv. på det grønne område. Det er sket i regi af State of Green, hvor der bl.a. er etableret "green tours", hvor de besøgende kan besøge eksempler på grønne danske løsninger i fuld skala på områder vedvarende energi, vand, luftforurening, affald, smart-grid, byplanlægning mv.

Med henblik på at styrke den globale omstilling til en grøn økonomi og indsatsen for at fremme privat-offentlige partnerskaber heri tog Danmark i 2011 initiativ til lanceringen af Global Green Growth Forum (3GF) i samarbejde med Mexico og Korea, og siden er også Kina, Kenya, Qatar og Etiopien blevet optaget

som partnerlande i initiativet, der årligt tiltrækker omkring 4-500 højniveaudeltagere fra regeringer, tænketanke og den private sektor med henblik på at identificere og fremme partnerskaber, der kan accelerere den grønne omstilling globalt. Dette initiativ, forankret på højeste niveau i regeringen, betragtes i dag som en væsentlig global platform for at styrke en global "learning and action curve" på den grønne omstilling. Som illustration af Danmarks stærke tilsagn til den grønne omstilling blev Danmark senest i 2015 tildelt World Economic Forum's miljøpris, som værende den førende region i verden til at udnytte potentialet i cirkulær økonomi.

Anbefaling 36: Fortsætte bestræbelserne på at sikre en hensigtsmæssig gennemførelse af multilaterale miljøaftaler, der involverer handel (ozonnedbrydende stoffer, farlige stoffer, kemikalier, truede arter).

Danmark har i en årrække deltaget aktivt i arbejdet med gennemførelsen af internationale miljøaftaler ift. ozonnedbrydende stoffer, farlige stoffer, kemikalier og truede arter.

For så vidt angår ozonnedbrydende stoffer har Danmark arbejdet aktivt under Montrealprotokollen for at fremme bestemmelser, der reducerer anvendelse og udslip af ozonlagnedbrydende stoffer. Danmark yder årligt ca. 9 mio. kr. i støtte til Montrealprotokollens multilaterale fond, som bistår udviklingslandene med at opfylde deres forpligtelser under protokollen. Danmark arbejder også fortsat i overensstemmelse med EU-linjen aktivt for at få vedtaget en global regulering af fluorerede klimagasser under Montrealprotokollen

For så vidt angår kemikalieområdet har Danmark en tradition for et solidt internationalt engagement, både på EU-plan og inden for konventionsområdet. Danmark har arbejdet for en ambitiøs linje i bestræbelserne på at gennemføre Stockholm-konventionen, Rotterdam-konventionen og Minimata. Danmark har arbejdet aktivt for at understøtte reguleringen på alle niveauer. Ift. Rotterdam- og Stockholmkonventionerne støtter Danmark aktivt op om optagelse af nye stoffer, der lever op til kriterierne, mens arbejdet for at få etableret overholdelsesmekanismer for konventionerne har været prioriteret højt.

I regi af OECD er Danmark også en aktiv deltager i kemikaliearbejdet under OECD's Environmental Health and Safety (EHA) program, hvor Danmark bl.a. har haft næstformandsposten i 2014 og har formandsposten i 2015 i Joint Meeting of the Chemicals Committee and the Working Party on Chemicals, Pesticides and Biotechnology (JM). I den danske indsats fokuseres bl.a. på udvikling af nye testmetoder for kemikalier, der føder direkte ind til den europæiske kemikalielovgivning. Endvidere arbejdes der aktivt på at udvikle metoder til effektivt at vurdere og prioritere indsatsen over for et stort antal farlige kemikalier, så det hurtigere og billigere er muligt at få et overblik over håndtering og sikker brug af kemikalierne, nationalt, regionalt og globalt. Arbejdet koordineres med andre organisationer, især I FN-regi, hvor OECD spiller sammen med bl.a. arbejdet i World Health Organization (WHO), Inter-Organization Programme for the Sound Management of Chemicals (IOMC). OECD bidrager bl.a. til FN's arbejde omkring Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals (GHS).

For så vidt angår affaldsområdet har Danmark deltaget aktivt i arbejdet under Basel-konventionen om grænseoverskridende transporter af affald og understøttet reguleringen og tilslutningen til konventionen. Danmark bidrager finansielt til Basel-konventionens General Trust Fund og Technical Co-operation Fund med i alt ca. 400.000 DKK. årligt. Basel-konventionen er implementeret i EU ved EU's forordning nr. 1013/2006 om overførsel af affald.

For så vidt angår handel med truede arter er indsatsen reguleret globalt med den internationale konvention til kontrol af handlen (over landegrænser) med vilde dyr og planter (CITES) og EU-reglerne herom. Konventionens regler er gennemført i Danmark ved Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 84 af 23. januar 2002 om beskyttelse af vilde dyr og planter ved kontrol af handelen hermed. Fra dansk side afventer man den afsluttede konsultation fra Kommissionen om "wildlife trafficking" for eventuelt nye EU-tiltag for at bekæmpe ulovligt handel med truede arter.

Anbefaling 37: Fremskynde ratificeringen af internationale miljøaftaler der allerede er underskrevet.

Danmark har løbende arbejdet for ratificeringen af internationale miljøaftaler. For så vidt angår ratifikation af den reviderede Gøteborg-protokol tilsluttede EU sig i maj 2012 den reviderede Gøteborg-protokol om regulering af grænseoverskridende luftforurening. Ingen lande har endnu ratificeret aftalen, men et forslag til rådsbeslutning om EU's ratificering af aftalen er fremlagt af Kommissionen i Rådet.

For så vidt angår ratifikation af Minamata-konventionen (kviksølv) er denne endnu ikke ratificeret af Danmark, men der støttes op om arbejdet med EU's ratificering, og der arbejdes sideløbende med henblik på en dansk ratificering.

For så vidt angår Ballastvandskonventionen ratificerede Danmark konventionen i 2012. Danmark arbejder for at konventionen træder i kraft hurtigst muligt af hensyn til havmiljøet.

For så vidt angår tiltrædelse af Hong Kong-konventionen om skibsophugning har Danmark i 2014 igangsat afklarende arbejde med henblik på at kunne tiltræde konventionen hurtigst muligt. Tiltrædelsesprocessen har afventet vedtagelsen af EU's forordning nr. 1257/2013 om ophugning af skibe.

For så vidt angår Nagoya-protokollen under Biodiversitetskonventionen om adgang til genetiske ressourcer og retfærdig og ligelig fordeling af udbyttet (ABS - Access and Benefit Sharing) blev protokollen vedtaget på den 10. internationale partskonference i Biodiversitetskonventionen i oktober 2010. Danmark ratificerede som det første EU-land Nagoya-protokollen 1. maj 2014. Loven trådte i kraft den 12. oktober 2014 samtidig med Nagoya-protokollens ikrafttrædelse.

Danmark vedtog som første land i EU en lov om udbyttedeling ved anvendelse af genetiske ressourcer den 23. december 2012.

Protokollen om vand og sundhed under FN's konvention om beskyttelse og udnyttelse af grænseoverskridende vandløb og søer, 17. juni 1999, har ingen betydning for Danmark, hvor der kun er grænsevandløb fælles med Tyskland. Forholdene omkring disse vandområder er fuldt reguleret af aftale mellem de to lande. Det er derfor besluttet ikke at ratificere protokollen.

For så vidt angår Århus-protokollen om persistente organiske forureningsstoffer (POP'er) vedtog protokollens parter i december 2009 en række ændringer til protokollen. Disse ændringer er endnu ikke ratificeret og derfor endnu ikke trådt i kraft. Kommissionen har endnu ikke fremlagt et forslag til rådsbeslutning herom.

LRTAP-konventionen om grænseoverskridende luftforurening indeholder en protokol om tungmetaller. I 2012 blev der vedtaget en række ændringer til protokollen. Disse ændringer er endnu ikke trådt i kraft, men

Midtvejsevaluering af OECD EPR af Danmark 2007

Kommissionen har i januar 2015 fremlagt et forslag til rådsbeslutning herom. Forslaget er endnu ikke blevet behandlet i Rådet.